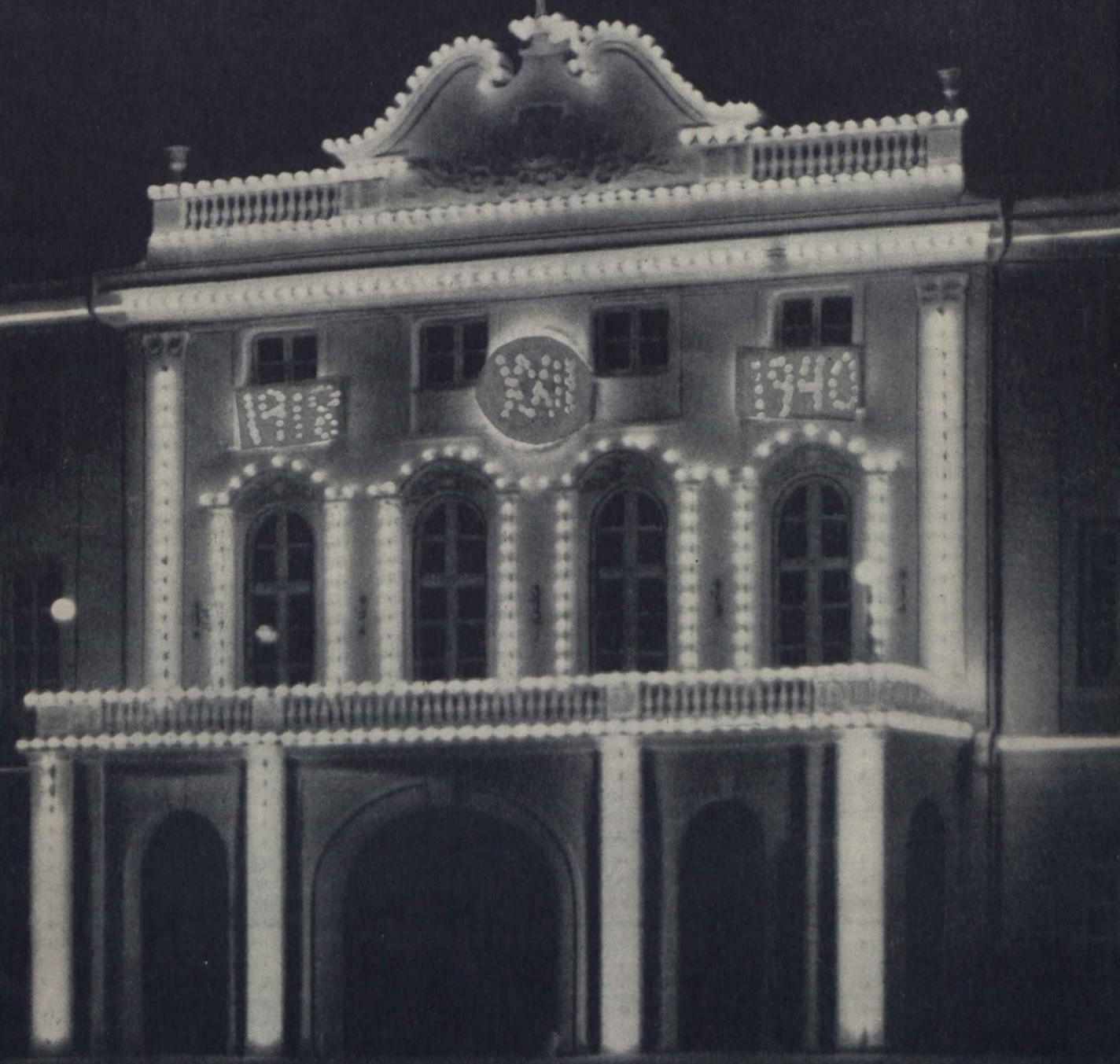

MEIE NOORUS

«MEIE NOORUSE»

LEVITAMISE VÕISTLUSE TULEMUSED

1) **Kr. 70.**— sularahas õpilaste isetegevuse arendamiseks võitis **Mustla algkool** (Mustla-Nõmme, Järvamaal). Musila algkooli õpilasist tellis enne 1. veebruari „MEIE NOORUSE“ 1940. aastaks 65%. Preemia kasutamise kord jääb kooli õppenõukoogu otsustada. Kolm 0/0/0 arvult järgmist kooli: **Haljava** algkool (47,5%), **Kaagvere** lastekodu algkool (40%), **Ridalepa** algkool (36%).

Mustla algkooli juhataja **K. Pedak** kirjutas toimetusele 22. jaan. s. a. tellimisi edasi saates: „Võin tähendada, et pole tehtud erilist propagandat ei õpilaste ega ka vanemate hulgas, sest selline mahukas, väliselt kaunis, sisult tuumakas ja hinnalt odav ajakiri on ise endale noori sõpru juurde meelitanud. . . Iga õpetaja peaks olema otse kohustatud „MEIE NOORUST“ levitama, sest mida suurem % „MEIE NOORUSE“ lugejaid koolis, seda viljakam kasvatustöö. . .“

2) **Kr. 50.**— suuruse matkastipendiumi võitis Haljava alkooli (Harjumaal) õpetaja **Einart Liivik**, kes 1. veebruariks saadis 48 „MEIE NOORUSE“ aastatellimisi. Preemia saajal osutus võistlus pinevaks **A. Maasik**’aaga (Vestholmi güm. algk.) ja **K. Neuman**’iga (Kaagvere laste. algk.). Silmapaistvalt rohkesti saabus tellimisi veel Tallinna Erakolledži, Musila, Muuga, Ridalepa, Tartu IX ja V, Lihula, Tuigo, Otepää, Mõisaküla, Püssi j. p. t. koolide õppejõudude kaudu.

3) **Ilusa noorsooraamatu** võitis Vestholmi eraprofümn. õpilane **A. Hellat**, kes noortest usaldusmeestest kogus suurima arvu aastatellimisi.

4) Tasuta osavõitu võimalus nädal aega kestvasi „**Meie Nooruse**“ **suvilaagrist** (korraldatakse K. Pääsi nim. E. Punase Risti Kose Vabaõhu koolis 1940. a. suvel) langetes loosi teel järgmisile „MEIE NOORUSE“ aastatellijaile:

1. Hildegärd Alliksoo — Mustla-Nõmme	13. Uno Pärn — Nõmme, Mustamäe 10
2. Asia Eero — Püssi, Lügänuuse	14. Salme Petersell — Kooraste algk., Kanepi
3. Ülo Järv — Haapsalu, Koidula 28	15. Heino Räng — Nõmme, Vabaduse pst. 56
4. Linda Kaeval — Muuga algkool, Laekvere	16. Heljo Reio — Sanniku
5. Maret Kant — IX algkool, Tartu	17. Heli Rooma — Tartu, Võru 12—2
6. Juta Kúún — Tallinn, Luha 28—5	18. Lembit Ruus — Kiviloo
7. Oskar Luik — Mõisaküla, Pärnu 20	19. Uno Seppel — Kuressaare, Lossi 13
8. Silver Mardna — Tallinn, Vaestepatuste 1-a—15	20. Karl Schulbach — Kaagvere, Tartu
9. Viuu Mihkelson — Lihula	21. Harry Toomeoks — Tall., Hollandi p. 4—1
10. Alfred Ojamäe — Haljava algk., Raasiku	22. Ilse Uukivi — Võsu, Koolimäe
11. Aino Paarma — Pärnu, Malmö 2	23. Evi Vainu — Ridalepa, Pärnu
12. Arvi Palver — Tallinn, Kaasani 7—3	24. Einar Oiglane — Narva, Kiriku 21—7
	25. Ethel Öunapuu — Rakvere, Luha 3

5) **Eripreemia.** Kuna Tallinna l. 21. algkoolis sealse Noorte Punase Risti ringi korraldusel „MEIE NOORUS“ levib suurimas eks. arvus (tellimiste ja üksiknumbrite müügi kaudu ca 200 eks.), siis määras toimeetus tunnustus-tähisena nim. NPR ringi juhatause korraldusse võimaluse valida 5 meienooruslast, kes lisaks mainituile pääsevad „MEIE NOORUSE“ suvilaagrisse.

Meenutame, et 5 nende hulgast, kes enne 1. märtsi s. a. saadavad otse talitusele vähimalt ühe aastatellimise, kutsutakse suvilaagrisse! Lähemalt vt. eelmisest numbrist. (25+5+5.)

Kõigile „MEIE NOORUSE“ sõpradele südamliku poolehoiu ja aktiivse kaastöö eest tõsist tänu avaldades

„MEIE NOORUS“

MEIE NOORUS

NOORTEAJAKIRI

Toimetuse: **V. Alftoa, J. Maisma, E. Murdmaa, J. Nyman, P. Rummo, J. Vellerind.**

Peatoimetaja: **J. Nyman.**

Tegevtoimetaja: **P. Rummo.**

Ilmub 18 numbril aastas. Toimetuse aadress: Niguliste 12, Tallinn. Telef. 432-73

Nr. 3 (20)

Veebruar

1940

„Noorus on ilus aeg“

„Meie Noorusele“ kirjutanud
peaminister prof. JÜRI ULUOTS

Igaüks on tähele pannud, kuidas kevadel kõik loodus tärkab, ruttab, laulab ja hõiskab. Ka põllumees ruttab põllule, et künda ja külvata kesk tärkavat ja hõiskavat loodust.

Suve saabudes loodus jääb vaiksemaks. See-eest viljad valmivad ning varsti ka põllumees asub lõikustöödele, et koguda seda, mis külvist on kasvanud

Vabariigi President Konstantin Päts
(pildistatud 1939. a. suvel akadeemiliste kaasvõitlejate hulgas)

Peaminister prof. Jüri Uluots perekonna keskel

ning mis lähenevaks sügiseks ja talveks on vajaline.

Nooruse aeg on igale inimesele kevade aeg. Ikka ja ikka jälle noor kasvav inimene märkab uut ja ennetundmatut, mis ta tähelepanu köidab ja vaimu rikastab. Ikka pikemaks sirgub noor ja ikka enam jõudu ja võimist tunneb ta endas. Kõik see teeb meele rõõmsaks ja hõiskavaks.

Ent mida enam aega inimese eas edasi, seda rohkem elu ülesanded lähivad koormavaks. Sammudes üle keskea ning sealt edasi on juba saa-

bunud sügis, kus on vaja lõigata seda, mis nooruses on külvatud. Ei siis saa enam lõigata seda, mis nooruses pole külvatud.

Seepärast, noored, olge oma nooruses liikuvad, ruttavad, rõõmsad ja hõiskavad, sest see on kevade käsk, nooruse käsk. Aga võtke nooruses vastu ka kõike head ja tulusat, mida

õpetavad teile vanemad ja mida õpetatakse teile koolis, sest noorus on ühtlasi külviaeg. Mida nooruses külvate, seda vanuses lõikate.

„Noorus on ilus aeg,
noorus ei tule iial tagasi.“

Ärge neid lauliku sõnu iial unustage, sest need sõnad on ilusad ja ühtlasi targad.

VABADUSSÕJA VÄIKE KAPRAL

See oli 1918. aastal.

Sel talvel sarnles Treffneri koolimaja vähe koolile — pigem võinuks arvata, et siin on tegemist mõne noore väljaõppusele tuleva väeosaga. Nii suur oli sagimine ja vaimustus koolipoiste hulgas.

Suust suhu lendasid sõnad nagu: „Pange tähele, meie rahvas tõuseb, meil on suuri mehi ja need loovad meile Vabariigi!“ Nii kõnelesid küll enamasti vanemad poisid, nooremad aga käisid nende kannul ja nendegi vaimustusel polnud piiri.

Oma maast unistas ka väike treffnerist Karl Nurk. Õieti ei olnudki ta nii väike, oli juba neljateistkümneaastane, kasvult aga siiski kuidagi kõhetu ja kidur. Õhtuti, naastes koolist, armastas ta jutustada kõigest kuuldustnähtust ja ta tumedad silmad läikisid palavikuliselt õhetama lõõnud näos.

Möödus rida ärevaid kuid. Ja kui Saksa okupatsiooniväed Eestist lahkusid, hakati Tartus moodustama kaitseliitu. See oli oodatud päev treffneristidele, peagu massiliselt mindi ja anti end üles. Nii moodustati treffneristidest kaitseliidu lentsalk.

Seda kõike oli ärevalt jälginud Karl Nurk. Ka tema tahtis teistega, suurematega, kaasa, ent puudus nagu julgus minna nende juure, kes alati kõnelesid Vabariigist ja muust, ning öelda, et võtke ka mind, tahan ka teha kõik, mis suudan. Ühel päeval ta siiski võttis südame rindu ja pakkus end

Treffneri-poiste lentsalka. Ta palve lükati pikemata tagasi — olevat liig noor ja väike...

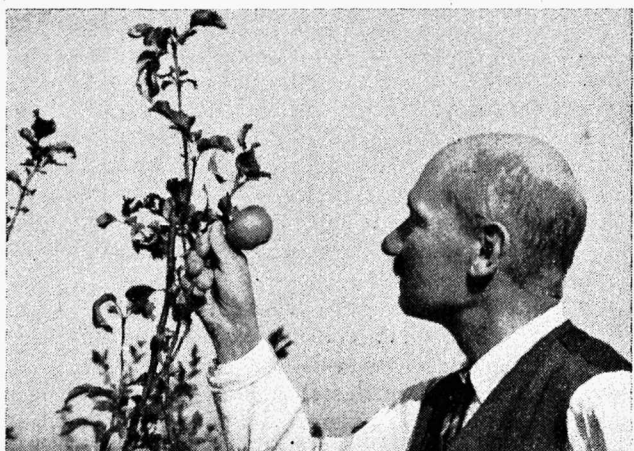
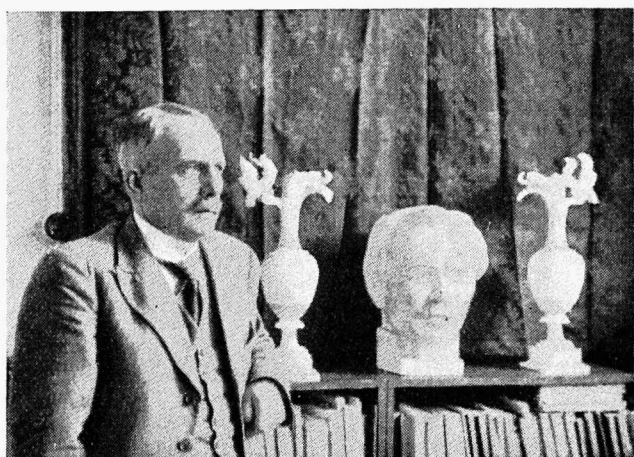
Sama aasta 21. detsembril lahkusid Eesti väed ja kaitseliit Tartust. Neljateistkümneaastane Karl Nurk ei suutnud kauem kannatada. Küllalt öid oli ta piinelnud uneta, küllalt oli ta end rahule sundinud — see kõik aga ei aidanud midagi. Ta tundis, et ta peab minema kaasa koos teistega, et isamaa vajab ka teda, väikest neljateistkümneaastast poisi... Nii lahkus ka tema linnast, juba varahommikul üllatas ta koduseid oma tulekuga. Ta isatalu asus Laeva vallas, suurte metsade sees. Ent mitte koduigatsus ei kihutanud poissi siia.

Vanemate rõõm oli suur oma poega nähes, nad arvasid, et sõjahirm tõi lapse koju.

„On hea, et sa koju tulid, muidu kes teab, kelle jalgu veel jääd!“ nii lausus ema ja piüdis poisil oma kareda käega üle juuste silitada. Poiss aga vaikis, koguni pilku ei julgenud ta ema näoni viia. Alles tüki aja pärast hakkas ta rääkima. Katkendlikult seletas ta, et tahab kodunt hobust... et tahab teiste koolipoistega kaasa... tahab aidata, et kodumaa saaks vabaks...

„Ei sina lähe kuskile, aja niisugused mõtted peast välja. Küll teised jõuavad isegi võita sõja, kui Jumal aitab.“

„Mina ei taha alati loota teiste peale, tahan ise minna!“ hüüdis Karl silmade välkudes ning ema jäi kokkunult poisile otsa vaatama.

Meie vaimutegelasi: Luuletaja ja ülikooli õppejõud Gustav Suits. Helilooja A. Läte on innukas suusataja. Kirjanik ja karskustegelane Helmi Mäelo perenaisena. Oskar Luts imetleb oma aia esimest õuna. (Hinto fotod)

Lõpuks suutiski Karl emale selgitada, et tema minek on vajaline, et ta on juba küllalt suur selleks ja et kui kõik aina teiste peale loodavad, siis ei tule ka kõige ilusamatest kavadest midagi välja. Mis jäigi emal muud üle kui oma poja sooviga nõustuda, sest ta ei tahtnud oma lapse ideaale maha kiskuda. Valutava südamega jättis ta poisiga jumalaga ja saatis ta teele, kuski südamenurgas pesitsemas väike lootusesäde, et vahest saadavad tagasi — laps ju veel nii noor...

Kaua seisis ema õueväravas ja vaatas järele poisile, kes oma lemmikhobusega kihu-

tas tumedate metsade poole. Kui ka kabjaplagin oli vaikinud, ohkas ema ja ruttas kööki, et oma valu igapäevaseisse pisitoiminguisse uputada...

Väike ratsanik kihutas läbi metsade, kuni jõudis välja Tartu-Tallinna maanteele. Siin peatas ta oma lõõtsutava hobuse ja jäi teeäärseesse võssa varitsema, et tabada Tartu poolt punaste eest taganevaid Kaitseliidu salku ja nendega ühineda. Siin kohtaski ta osa Tartu õppurkaitseliitlasi, kelledest mõned teda tundsid ja ka teadsid, et Nurk juba varem oli soovinud Kaitseliitu astuda, kuid oma

väikese kasvu ja nooruse tõttu oli pidanud eemale jääma. Nüüd, kus Nurgal oli hea ratsu, ei keelnud teda enam keegi teistega kaasa tulemast ja koos hakati liikuma Viljandi poole, kus oli kavatsus organiseerida ründajale vastusaatmiseks lööksalku.

Viljandis moodustati Tartu vabatahtlike pataljon Tartu endisist õppurkaitseliitlastest, kuhu määrati ka väike Nurk. Ta oli tegev pataljoni ratsaluurajate komandos.

Kui juba Eesti väeüksused olid korraldatud ja lõunast pealetungivale vaenlasele hakati avaldama vastupanu, oli Nurk üheks agaraimaks luureretkedest osavõtjaks. Mõnikord liikusid ratsaluuesalgad Viljandist kuni Pikasillani ja kaugemalegi ning tõid oma meestele vajalisi teateid.

See oli ühel pühapäeval keskpäeval, 26. jaanuaril 1919, kui Tartu vabatahtlike pataljon oli teostamas Pikasillale pealetungi. Karl Nurk koos teise luureratsanikuga oli läinud oma väeosast liig kaugele ette ja sattus üsna Pikasilla aleviku juures vaenlase sõdurite kätte.

Nurk oli püüdnud kavalust kasutada ja oli hüüdnud viiele juureruttavale vene sõjamehele: „Omad!“ See vastus aga venelasi ei rahuldanud, vaid noored ratsanikud võeti vangid. Esimese hooga tahtsid vaenulised sõdurid noore ratsaniku täägiga läbi lüüa, aga juurerutanud ülemus suutis neid veel pidurdada. Kui noormees komissari ette viidi, keeliski see kõik omakohtumõistmise kavatsused, kuigi punased sõdurid olid koolipoiste löögirühmade liikmeile väga vaenulised.

Peeti siiski targemaks temalt küsida teateid eesti väeüksuste suuruse kui ka nende liikumissuuna üle. Muuseas küsiti ka väikeselt sõdurilt, kuipalju eestlastel on soomusronge, mille peale poiss oli kärmas vastama: „Viis“. Säärane luisatud vastus võttis pärijad päris tõsiseks.

Esialgu peeti noorsõdur Karl Nurka kinni Tõrvas enamlaste staabis. Järgmisel päeval viidi ta paari punaväelase saatel Valka, kust teda taheti veel edasi saata.

Valga jaama rongi ootama jäädes läks valvesõdur Nurgast mõne sammu kaugemale ja hakkas kellegagi juttu ajama. Seda enda ja valveposti viiesammulist vahemaad kavatseski Nurk kasutada põgenemiseks, ja ilma pikema mõtlemiseta lipsas ta rahva hulka ning hüppas varsti jaamahoone uksest välja linna. Üks vana raudteelane, kes talle jaama puies- teel vastu tuli ja kes teda enne oli näinud punasõduri valve all, juhatas talle teed, kuidas kiiresti pääseda linnast välja Tartu maanteele.

Väike põgenik ei peatunud enne kui jõu-

dis Puraküla taha surnuaiale, kust ta tagasi vaadates võis veenduda, et keegi teda ei jälitanud. Nüüd liikus ta kiiresti üle nurmede edasi, kuni jõudis Viljandi maanteele, mida mööda ta edasi matkas, kuni linn kadus silmapiirilt ja kahel pool teed algas tihe mets. Äkki tajusid poisi kõrvad lähenevate patrullide jutukõminat. Kuna juba õhtu oli saabunud, oli pimedasse metsa lipsamine ebakindel, ja et end varjata, ronis Nurk kiiresti puu otsa, kuni patrullide salk oli möödunud ning kõik ümbruses vaikne.

Praeguse Läti piiri ääres ühes lätlaste talus anti noorele sõdurile lahkesti öömaja. Kuid siit hommikul edasi matkates sattus Nurk uuesti punaste patrullide kätte ning uuesti vangilangemine seisis silmade ees. Kaval poiss aga ei vastanud ühelegi patrullide poolt esitatud küsimusele ja tegi nagu ei oskaks ta üldse keelt, näitas vaid käega naabertalu suunas ja hakkas edasi marssima. Sõdurid löidki käega, kuna nad pidasid põgenikku poisikeseks, keda pole tarvis kahtlustada.

Veel paar ööd-päeva matkamist ja paar ööd magamist punaste käes olevais taludes ning väike sõdur jõudis Otepää lähedusse, kus üks taluperemees ta läbi punaste liini hobusega Keeni jaama viis, kus ees olid eesti väed.

Keeni jaama komandant saatis ta esimese sõjaväerongiga Tartu, kuhu Karl Nurk jõudis esimesel veebruaril. Kuuepäevane raske põgenemistee oli seljataga ja nüüd jõudis noor vabatahtlik oma väeosa juure nagu ilmutis, sest endised kaaslased pidasid teda juba ammu surnuks ja sellest oli pataljoniülem teatanud ka Karl Nurga vanemaile.

Kui ema teada sai oma väikese kangelase surmast, oli ta väga murtud. Ta tuli Tartu, et lasta oma poja Karli eest pidada hingepalve. Parajasti siis, kui ta Raekoja tänavat pidi Kivisilla poole sõitis, jooksis keegi väike poiss, läki-läki peas ja vana sinelijopka seljas, ema saani juure ning hüüdis: „Ema, ema, see olen ju mina — Karl, põgenesin vaenlaste käest!“ Ema ei suutnud alguses sugugi uskuda, et säärane lugu võimalik on, ta pidas poega viirastuseks. Niipea aga kui ta selles imeväärses tões oli veendunud, ei suutnud ta enam oma rõõmu kuidagi väljendada, vaid aina silitas oma pääsnud poega.

„Ema, kallid ema, sa ei teagi ju...“ — siinkohal võttis poisi nägu vanainimeslikult tõsise ilme ja ainult silmades helkis varjamatult lapselik rõõm — „ema, sa ei teagi, kes ma nüüd olen!“

„Kes sa siis oled, kui mitte minu poeg Karl?“

• KURR KIISS •

K. A. HINDREY

Edgar Pill'i illustratsioonid

„Kurr-Kiiss“, ütlesin ma, kui olin hüpanud kitsarööpaliselt rongilt, mis läks meie rehe tagant mööda. Hüppasin sellepärast, miks hüppavad kõik need inimesed, kelledest loetakse lehtedes, et nad on sel viisil surma saanud või jäänud eluajaks vigaseks, kaotanud ühe või mõlemad jalad või käe. Ei läbenud ma sõita jaamani, tahtsin saada rutemini koju, mõnus oli maanduda nõnda ütelda kohe oma ukse ees. Julge sellele, et olin tõepoolest hea võimleja ja meister niisugustes kehalistes kunsttükides, tegin seda sageli, sain kord, kui rong tuli allamäge, raskesti haiget, joostes sõiduhuost lingutatuna raudtee juure veetud kivilademete vastu. Ja teinekord pimedas, kui rong tuli jällegi pärimäge, kargasin mõlema jalaga vastu kõrget kraaviseina, põrkasin muidugi tagasi, kukkusin seljaga vastu vagunit ja see viskas mu jälle kummuli vastu kraavi kallast. Ja siis seisin ma küll

„Ema, ma olen nüüd kapral!“ Nüüd oli see välja öeldud ja seda oleks ta tahtnud karjuda kõigile.

See oli lugu Eesti Vabadussõja kõige nooremast kapralist. Selle aukraadi oli pataljoniülema annud noorele sõdurile tema kangelasliku põgenemise ja sõjasaladuste hoidmise eest. Kuid kaassõdurid tahtsid teda veel rohkem austada ja nimetasid teda kuulsa prantsuse väejuhi Napoleoni tiitliga „Väike-seks kapraliks“.

Ev. J. Voith.

tükk aega üsna vagusi, kuna rong vajus ruttu pimedusse, ja mõtlesin: „Kui ma poleks tagasi kukkunud vastu vaguni seina, vaid kahe vaguni vahele... Usun, et see silmapilk tegi mu mõistlikumaks kogu eluajaks.“

Aga ma tahtsin õigupoolest ju kõnelda kassist.

Nii siis: ükskord, kui olin olnud kodunt juba tükk aega eemal, õppisin Peterburis ja sõitsin koju, hüppasin, nagu juba ütlesin, rongilt, siis tuli nurmelt parajasti Kurr-Kiiss. Tal oli seal olnud oma toimetusi ja talitusi põldhiirte suhtes. Nägi mind, kiirustas lähemale, saba püsti, ja, kui ma jäin ootama, oli ta varsti mu jalasääre najal, tegi oma kүүru, püstise saba ots vingerdas tal rõõmust. Ütles „kurr“ ja ürgas ketramist.

„Millest ta mind ometi ära võis tunda?“ mõtlesin imestusega. Mul oli ju hoopis uus ja kassile võõras mantel, mul oli senise mütsi asemel kaabu, ja pealegi olin kodunt eemal olnud üle aasta.

Kassid on niinimetatud silmaloomad, vastandina koertele, kes on ninaloomad ja haistavad paremini kui näevad. Vist on kassidel hoopis eriline silmameel ja silmamälu. Kurr Kiiss võis mind ära tunda kõigepealt vahest kõnnakust, hoiakust ja mulle iseloomulikest liigutustest, mida inimene ei oskagi tähele panna nii peentes üksikasjades nagu kass. Mu nägu kass ju sellest kaugusest ära tunda ei suutnud. Või siiski? Kas on ta silmad nõnda teravad kui kullidel, kes tohutust kõrgusest

näevad hiirt? Kas on kassil pisiasjade eritlemise meel niisugune nagu varestel, kes oskavad vahet teha püssi ja kepi vahel ja isegi märkavad seda, kui kannad püssi mantli all? Teadus pole sellele veel vastanud.

Kassist üteldakse, ta ei hoidvat inimest, hoidvat vaid kodu. See on jälle üks neid eelarvamisi, mida korratakse ja mida kantakse edasi, arvestamata omaenese tähelepanekuid. Muidugi ei ripu kass inimese küljes nii tugevalt nagu koer. Ta ei ole inimesest ju ise ka mitte nõnda rippuv. Ta on hoopis iseseisvam. Kuid kes teab õieti tema tundeid? Ta nägu väljendab väga vähe võrreldes koeraga, ta ilme on kinnine, tal pole õieti mingit miimikat. Ainult kui ta on vihane, siis muutub ta nägu tavalisest hoopis teiseks. Kurbust, anumist, rõõmu ja kõiki peenimaidki varjundeid, milleks on võimeline koera ilme, kass oma näojoontega avaldada ei suuda. Ja seepärast peetakse teda tunnetevaeseks.

Kuid Kurr-Kiiss tuli kaugelt nurmelt, hõõrus ennast mu sääre vastu ja saatis mu ilusasti koju.

Ta oli kolinud meiega kaasa Hallistest Lätimaale, Lätimaalt Võrumaale. Tal oli olnud peret, aga kaasavõetulist ta ei jätnud kedagi maha, ükski ei kadunud, kõik tulid kaasa uude kodusse.

Kurr-Kiiss aga oli kass omaette. Tal oli tarvidust seltskonna järele. Ta oli kõigi meie koerte sõber. Ma võtsin ta sadulasse ja ratsutasin metsa. Siis tuhnis Kurr-Kiiss koertega ringi ja vaatas, mida need nuusutasid puhaste ja puude juures. Kui kodu lähedale tekkis võõraid koeri ja meie koerad neid läksid ära ajama, siis oli Kurr-Kiiss alati kaasas, viimsena küll, aga saba paks ja karvad turris ta kihutas penidele järele mööda nurme.

Viha ta ei pidanud. Varastama oli ta valmis alati. Kui oli midagi köögilaul ja ta ilusasti oli ära oodanud, kuni kedagi seal enam ei olnud, siis oli ta laual. Ma jälgisin seda tema tarka varitsemist pidevalt ja andsin talle ka igakord naha peale. Aga ta ei pidanud viha. Ta uskus, et olen kade toidu pärast, nagu seda ollakse looduses, arvas, et see nii peab olema, ta sallis mind ikka edasi. Tema arust oli toit laual siis hea, kui inimest juures ei ole. Kui aga tuleb inimene, siis see ei luba. Ja sellega on kõik üsna korras.

Sellest võiks teha järelduse, kass ei õpi midagi. Et teda ei saagi õpetada. Ja küllap see ongi tõsi — hakka teda õpetama, siis paneb pahaks ja küünistab. Kuid ise armastab õppida küll, omapead nimelt. Kurr-Kiiss oskas igale ukselingile vajutada ja ust avada.

Räägitakse, kass kartvat vett. Kurr-Kiiss oli jäänud Võrumaale, aga mul oli Tartus üks tema lapsi. Ka selle ristisin Kurr-Kiissiks. Ja võtsin ta suviti kaasa Pühajärvele. Mul oli ka kaks foksterrieri ja üks mägrakoer: Nugis, Nirk ja Rowdy. Kui sõudsin järvele, olid nad neljakesi kaasas. Koerad ei läbenud kunagi lootsiku randumist ära oodata: esimesena hüppas vette Nugis, pool sekundit hiljem Nirk, siis kilades ja kiunudes ja vist oma kõveraid jalgu needes, mis teda nii kergelt ei lasknud paadi äärelle, Rowdy. Ja kõige viimsena uhkes kaares — karrsummdi — kass Kurr-Kiiss. Nagu ahastuses, et teda maha jäetakse.

Kui ma oma kodu ees lahekeses õngitaksin, siis tuli alati Kurr-Kiiss ja meelitas ja tegi ennast meelepäraseks, kuni ma enam tähele ei pannud. Aga tema pani tähele, et mind huvitab rohkem õngekork. Siis oli paras aeg mu kõige suuremat kala näpata. Ta sõi üsna rahulikult, tulgu mis tuleb. Ma võtsin ta kraedpidi kinni ja viskasin vette. Ta ujus jälle paati, ütles kurnäu, lakkus enese kuivaks ja — võttis uue kala. Ta õppis niisama vähe nagu ta ema. Ta tuli igakord uuesti, näppas uuesti, visati uuesti vette, ujus välja, ütles kurnäu, lakkus enese kuivaks ja näppas jälle.

Võib olla meeldiski temale suplemine. Ja kuna tal polnud vajalist tõuget, mis nagu koerte eeskujul kihutas vette, laskis ta paraja kuraasi puudusel toimetada lihtsalt mind. Iga mees ju tunneb väikest judinat enne vetteminekut, miks mitte Kurr-Kiiss? Las' pillub härra, sedaviisi läheb kergemini.

Inimesed ütlevad nende kohta, kes kuidagi viisi üksteisega läbi ei saa, et need on nagu kass ja koer.

Meil on kassid ja koerad alati hästi läbi saanud. Võõras koer, muidugi, on teine asi. Ja vana Kurr-Kiiss tegi vana Neero lõua all seni küüru ja oli viisakas ja silitas teda peaga ja küljega, kuni Neero ajas enese maast üles ja saatis kassi üle tee õlleköögin. Õlleköögis oli hiiri. Aga ühe katuse all õlleköögiga oli ju ka veski. Ja Veski-Ammi oli tige koer, seda teadis Kurr-Kiiss. Teadis vist ka, et Neero Ammist üle oli.

Loomade hingeelu uurijad on kahevahel: kas on olemas mingit ürgviha kassi ja koera vahel. Mõned jaatavad, mõned eitavad. Jaatajad ütlevad, koerad vihkavat kasse sellepärast, et lõunamaade metskoerte kõige tigemad vaenlased olevat panter ja leopard. Ja nende vaenlaste lõhn olevat juures ka kassidel. Nõnda et viha olevat päritud mitmest tuhandest põl-

vest, sest ajast, kui hakati kodustama koeri. Maailmareisija ja loomadesõber R. Katz eitab iga vaenu koera poolt. Kass ise olevat süüdi. Ta oli katsetanud nõnda, et pannud alles pimedate kassipoegade pesakonda väikese nüüsama noore koera. Kassid hakanud kohe turtsuma, nii väikesed ja pimedad kui nad alles olidki. Kuid kui ta pannud väikese kassi koerte pesakonda, siis ei teinud need väljagi.

See katse ei ütle veel palju. Peab kasside pesakonda panema veel teisi loomi, kas või kanapoegi või kärnkonna. Võib-olla turtsumad noored kassid ka siis, võib-olla on neil ebamugav, kui mõni võõras tallab nende keskel. Kui kassid kõhvi ajavad ainult koera tõugu loomadele, hundikutsikaile, rebaste ja šaakalite poegadele, siis oleks oletus päritud ürgvihkamisest õige.

Selles aga paistavad ühinevat kõik uurijad, et koer loomult kassi ei vihkagi. Koer ajab taga kõiki, kes põgenevad. Kui ta seejuures ka veel saab kriimustada, siis muutub ta muudugi kurjaks. Ja harjub viha pidama. Teine on siis vihane vastu ja ongi käes vihkamine. Ja kui veel kaasa aitamas on inimene oma ässitamisega, siis arenevad päris kenadest koertest kangekaelsemaid kassimurdjad.

Koos kasvanud eri liikidest loomad ei vihka üksteist, et olgu siis mõnel halb iseloom, täis kadedust või kiusu, ahnust või upsakust. Ka looduses ei tunta õieti vihkamist. Looduses elavad loomad üksteise söömisest, on sunnitud üksteist sööma, kuid see ei sünni vihkamisega. Kui nälg on rahuldatud, siis jäetakse üldiselt kõik teised rahule. Ja kui varemed vihkavad kassikulli eriti ja teisi kulle üldiselt, siis on see vaid enesekaitse. Kassikull nopib varemeid õõsel nende magamispuudelt. Ja väikesed linnud saavad igat kulli heleda sõjahüüuga sellepärast, et teda minema peletada, et hoiatada teisi. Nii siis vaid enesekaitseks.

Koos kasvanud kassid ja koerad võivad olla vägagi sõbrad. Muidugi võib Neerol hing täis minna, kui ta puhkab rahulikult päikesepaistel. Ja siis kargab temale kallale kassipoeg omas suures armastuses ja mängutujus ja kribib. Aga see tüli pole pikk.

Nimetasin oma mägrakoera Rowdyt. Seda sorti penisid oli mul maal mitu. Ja ühe tõin linna. Selle kasvatas nõnda ütelda üles Kurr-Kiiss. Mängis temaga, silus ja lakkus teda, kuni Ilka — nii oli ta nimi — oli täiskasvanud. Aga siis taheti Ilkat jälle maale. Ja Kurr-Kiiss jäi üksi.

Kolm südamesõpra

Mis saad sa kassi näost palju aru? Ta teigi küll tükk aega niisugust häält, nagu seda teevad kassid, kui neilt on võetud nende pojad. Muidu jäi aga kõik vana viisi.

Aga see minu mägrakoera tõug hakkas levima. Olin mõnegi kutsika ära kinkinud. Ja ühe olin annud ühele sõbrale. See oli ta ristunud Tootsiks ja kiitis teda. Nõnda et ütlesin, toogu õige kord näha.

Ja Toots tuli. Kurr-Kiiss magas parajasti diivanil, kui Toots tuppast astus.

Kurr-Kiiss vaatas. Vaatas, ja seekord oli ta näol ilmet. Ta silmad läksid suureks. Ma pole kunagi näinud, et kass võib teha nii suuri silmi. Ajas enese siis üles, tuli aeglaselt maha oma asemelt, kõndis rahulikult vastu Tootsile, pani temale mõlemad käpad ümber kaela, heitis ise tema jalgade vahele selili ja hakkas tagumiste käppadega sagima Tootsi kõhtu. Nii nagu seda teevad mängivad kassid.

Toots oli hetkeks keeletu. Tal polnud eluilmas veel olnud kokkupuutumist niisuguste loomadega nagu kassid. Vahest kunagi kaugelt näinud. Mitte aga koos üles kasvanud. Seal majas, kus tema sirgus suureks, polnud kassi olemaski.

Aga Toots oli tõepoolest tark peni. Ta taipas jalamaid, et see on sõprus. Tal oli kõhu all ka kõdi. Ja ta tegi paar hüpet, põiki, tagasi, siis lillepottide vahele, tormas sealt jälle välja, kass järele. Siis olid mõlemad vaibal väänlevas keraskas, nüüd hakkas Kurr-Kiiss tuiskama üle toolide, diivanile, maha, lillepottide vahele ja Toots tagantjärele. Ei ole ma eluilmas nii hullu möllamist kassi ja koera vahel veel näinud.

Ja kõik õigupoolest ühe eksituse põhjal. Kurr-Kiiss uskus, et Ilka on tagasi tulnud. Kass on silmaloom. Nad olid tõepoolest ju väga ühtemoodi. Ainult et Toots oli ju isane. Kuid seda vahet Kurr-Kiiss ei pannudki tähele. Ja kuna ta polnud ninaloom, ei teadnud ta ka lõhnavahet midagi. Tema meelest oli tagasi tulnud Ilka — hurraa, las' käia mäng ja olgu kiidetud jällejärgemise rõõm!

Toots jälle nägi, et siin majas on ju väga lustlik elu, saab ometi möllata ja hullata, on ometi kord leitud seltsiline pärast üksildast olemist ja elu. Las' käia!

Noh, mõned lillepotid ajasid küll ümber, murdus mõni oks ja põrandale tekkis mulda. Kuid rääkigu mulle keegi veel midagi, et kass ei oska hoida, et kass ei pea meeles, et kass on tänamatu ja täis valskust. Ja kõneldagu mulle veel midagi ürgsest vihkami-

sest kassi ja koera vahel. Ja lausugu keegi midagi sellest, et kass ei oskavat rõõmu tunda. Kui ma kunagi elus olen näinud päris õige suurt rõõmu, siis küll seekord.

Algasin oma juttu raudteega. Ja ettevaatamusest ning üleliigsest kärsitusest. Ning nüüd lõpetan jällegi raudteega, ruttamisega ja kergemelega.

Suvituskohal Valgemetsal on praegu kass, kelle nimi mulle praegu meele ei tule, kuigi ta on mu vana tuttav. Ta äratas mu tähelepanu seega, et ka tema oli sõber koeraga, kaelustas teda ja hullas temaga mööda männikut. Armastas jalutada kaugele, tuli salaja järele ja konutas siis parajasti kodust paar kilomeetrit emal mõne oksa otsas, kus sa teda ei teadnud aimatagi.

Tunamullu sügisel tuli ta aga koju sabata. Mitte hoopis ilma, tõmp oli ikkagi jäänud. Arvati, et mõni koer on selle otsast ära hammustanud. Kuid järgmisel päeval leiti sabats raudteerööpa kõrvalt, rööpal natuke verd.

Oli tahtnud ka küüremini saada koju, oli teinud nõnda nagu peata naisterahvad ja üldse juhmid ja väga lollid poisid, kes püüavad viimsel silmapilgul veel auto eest mööda. Nagu tähendaksid need paar sekundit ootamist midagi. Kass ka ei läbenud. Nüüd kõnnib ta oma töbiga ringi ja näeb näotu välja.

Nooruse õigus on võidelda, võita

Ed. Triik.

Nooruse õigus on võidelda, võita,
 Võitlustes kaitsta me isade maad.
 Nooruse õigus on kodumaad hoida,
 Põldudeks muuta ta rabad ja sood.
 Nooruse kohus on edasi viia
 Päiksele vastu me väljad ja veed.
 Loomiserõõmu me rinnasse tuua,
 Ilule, õnnele rajada teed.

Ärka siis, noorus, kui võidukas malev,
 Üksmeeles kokku seo süda ja käed.
 Märka, et manalast tõusis taas Kalev.
 Vaata, kuis hõiskavad vabade väed.
 Noorust ei kohuta torm ega rahe,
 Tõusu eel alati käinud on mõõn.
 Südameid täitku taas võitluse tahe,
 Silmades säragu julgus ja rõõm.

Koolivenna mälestusi

Ruudo Toom

3

SIPE KOOLI „LAUAALUNE LUGEMISRING“.

Julius poolt öösiti jutustatud põnevad lood loetust äratavad ka teistes huvi lugemise vastu ja virgutavad otsima teid kirjavara salvede juure. Kahjuks on kooli venekeelne raamatukogu oma paljude ilukõiteliste vene klassikute ja muude teostega enamalejaole keeleoskamatus tõttu kättesaamatu. Ainult viimse ja vahest ka juba mõned eelviimse klassi õpilased on suutelised mõistma nende sisu.

Koolijuhataja Laursoni korteris ja kooli raamatukogu alumistel riiulitel teatakse küll olevat hulk eestikeelseid raamatuid, kuid need kuuluvad Vana-Kuuste Põllumeeste Seltsile ja Laurson selle seltsi raamatukoguhoidjana annab sealt välja ainult üksikuile parimaile õpilasile viimsetest klassisidest, ning sedagi harukordadel, suurte pühade eel.

Lugemiskirg on vallutanud aga kõiki. Loetakse, mis kätte juhtub, hangitakse raamatuid üksteise kodudest, vahetatakse siis neid lugemiseks ringi, ja nii käib mõne õpilase poolt kodut kaasa toodud raamat käest kätte, kuni see vahel on täiesti „läbi“ loetud.

Ühel päeval peetakse nõu, kuidas ja kust saaks eestikeelset lugemisvara.

Siin teab nüüd üks õpilane seletada, et jõulu ajal külasthanud neid linnast üks sugulane, kel olnud kaasas hulk põnevaid juturaamatuid. Üks kangesti tore jutt, mida temagi lugenud, olevat olnud „Sherlock Holmes“. Sugulane rääkinud, et seesuguseid toredaid raamatuid saavat Tartust Mäesepa raamatukauplusest, kust neid soovijaile lugemiseks välja laenutatavat üsna vähese tasu eest, vist üks kopik andelt.

Nüüd leitakse, et seesugust soodsat juhust ja võimalust tuleb kasutada. Ka Kuperjanov, kel oma Jules Verne'id nähtavasti juba kõik on läbi loetud ja muud temale vist nii põnevad ei näi olevat, tunneb suurt huvi selle ürituse vastu. Temaga eesotsas otsustataksegi nüüd asjast kinni haarata ja asutada „lugemising“. Iga õpilane, kes välja paneb mõne kopika, võetakse ringi liikmeks. Varsti koguneb kassasse üle rubla ja

nüüd Julius koos paari vanema klassi kaasõpilasega asub ühel laupäeval pärast tunde linna-teele raamatute järele.

Tagasi tulles on kaasas kümmekond õhukest annet „Sherlock Holmes“i.

Õhinal asutakse nüüd lugemisele. „Sherlock Holmes“ läbi, järgneb „Nick Carter“, siis „Must Kapten“ ja „Anton Leichtweis“, kõik labase sisuga teosed, mis kuuluvad „kollase kirjanduse“ hulka. Kuid tolleaegne eestikeelne kirjandus oli vaene, sellepärast siis lugemishimulised noored olid sunnitud neelama sellist kõmulist panna, millele tänapäeva arenenud, väärtusliku kirjandusega harjunud noored vaatavad põlgusega.

KUI MUST KAPTEN UPPUS PORIJOKKE.

Ühel seesugusel raamatute toomise käigul Tartusse juhtus aga Kuperjanovil oma kaaslastega õnnetus, mis oleks peaaegu maksnud meie noorte sangarite elu.

Ühel pühapäeval, mil poisid olid vabad, asuti, „Musta Kapteni“ pambud seljas, linnateele, et need uute raamatute vastu ümber vahetada. Mäesepaga oli varem kokku lepitud, et kuna õpilastel äripäevadel on tülikas tulla linna raamatuid ümber vahetama, siis on Mäesepp nii lahke ja vastutulelik, et ta võimaldab poistel seda teha ka pühapäevadel, kuigi ta raamatupood pühapäeviti on muudu suletud. Tulgu aga poisid julgesti ja koputagu ainult tema poe uksele või astugu poodi tagaukse kaudu, küll Mäesepp juba vastu tuleb ja annab mis tarvis.

Poisid linna tulnud, oli esimene asi rühkida Kivisilla poole, otseteed Mäesepa poodi.

Koputavad uksele, keegi ei ava. Ka tagauksekäigud ei anna tagajärgi. Tuju langenud, uitavad poisid turul, longivad tükk aega niisama sihitult kaupluste vaateakende taga, ostavad siis ühelt jõe ääres istuvalt saianaiselt igauks mõne saiakringli taskusse ja asuvad pettunult tagasi koduteekonnale.

Enne aga arutatakse, et Tartu-Võru postitee, mida mööda tulnud, on pikk ja liialt kõver, tuleks leida õigem tee, sest „prämaja liinija saamaja kratčaišaja“ („otsejoon on lühim kahe punkti va-

hel“), nagu geomeetria tunnis õpitud. Leitakse nüüd, et miks mitte minna Tartust Sipele silmnäolt, Haaslava kaudu. Nii tüüritaksegi Ropka mõisa alla, kust suund võetakse üle Emajõe luha otsejoones Kuuste metsade sihis.

Teed pole siin muidugi olemaski, kuid ilm on pehme ja sula lumi pole ka just sügav, mis käiku just väga raskendaks. Hoolimata väsimusest on reisiseltskonna tuju üpris hea. Nositakse isukalt kaasavõetud kringleid ja ümisetakse laulugi.

Siis aga ootamata takistus: Aardla küla eel on vastas mingisugune suur jääs veekogu, mille olemasolust kellelgi poistest pole seni olnud aimugi ja mis pole märgitud ka maateaduse õppe- raamatus ega kaardil¹⁾. Poisid aimavad lõpuks, et ju ta mõni Emajõe haru ikka on, ja mitte just lai, kuna teisel pool on näha mättatutikesi. On lumelagunemise aeg ja jää on rabe. Proovitakse astuda — jää tõreleb. Siin teab Kuperjanov anda head nõu: kui kiiresti, joostes, tormata üle jää, siis võivat jääd ka petta, sest enne kui see vajuma ähvardavat hakata, on nemad üle jõudnud; seda olevat ta Lalli järvel ise proovinud. Otsustataksegi jõekallas tormijooksuga vallutada.

Saanud vaevalt keskkohale, jää nende all mürdub ja kõik kolmekesi suplevad vees. Algab võitlus elu ja surma peale. Meeleheitlikult summeldatakse kalda poole, püüdes ronida jääle, kuid see mürdub uuesti nende all.

Õnneks oskavad poisid kõik ujuda. Jõgi pole ka just lai ja nii tunnevad nad varsti, et jalad on juba põhjas. Nüüd sammutakse, jääd enda ees purustades, külmaest lõdisedes lõpuks kaldale.

„...Must Kapten“ kuramus on lännu!“ hädaldab üks poistest esimesena kaldale ronides.

„Las purjetab! Tema tondi pärast me siin tsukelsimegi,“ vastab Julius rahulikult, hää, et viil esi eluga päässime.“

Vahemaa õnnetuskohalt Sipeni, umbes 10 km, kaetakse nüüd sörkides, hoolimata, et tee on lobjakane ja märjad riided takistavad lahedat liiku-

¹⁾ Porijõgi, Emajõe haru, kevadise ja sügise suurevee ajal on see kaunis lai.

mist tunduvalt. Õhtuks jõutakse õnnelikult kooli majja, puruväsinult.

Magamistoas küdeva ahju juures arstitakse endid kuuma teega ja märjad riided riputatakse ahju ääre kuivama.

Järgmisel hommikul on poisid jälle vormis. Jões suplemine on neid ainult veidi „paukuma võtnud“, nagu kaasõpilased tähendavad, kuuldes „reisimeeste“ võidukõhimist.

LEICHTWEIS TABATAKSE.

Sellele „kärede“ kirjanduse lugemisele tegi Laurson ühel ilusal päeval järsu lõpu.

Oldi teadlik, et koolijuhataja seesugust „eraharrastust“ ei luba, sellepärast loeti neid Mäese-palt saadud romaane vargsi. Et õhtusel õppimisel Laurson tihtigi tegi oma käike pinkidesse, et kontrollida, kas õpilased tõesti ka oma õpetük-kide taga on, siis ei julgetud „keelatud kirjandust“ avalikult lauale asetada, vaid seda loeti laua alt, kuna õpperaamat maskiks avatult laual lebas.

Oli vaikne õppimistund. Laurson istus kantslis ja luges ajalehte, aeg-ajalt üle klassi pilke heites. Korraga hüppas ta kantslist maha, astus kiirel sammul tagumiste pinkide poole ja löi seal ühe poisi nina ees käed sahtlisse. „Mis raamat see on? Anton Heinrich Leichtweis.“ Poiss ehmus ega saanud sõnagi suust. Laurson asus nüüd Leichtweisiga kantslisse, lehitsetes raamatut eest ja tagant ning asus siis selle lugemisele. Poisid olid äreval ootel, millal see välk ja müristamine nüüd algab.

Möödus minuteid viis, kümme. Laurson oli Leichtweisi lugemisse nii süvenenud, et ta näis olevat kõik unustanud. Mõned poisid olid vahepeal julgust kogunud ja omad Leichtweisiid ka ilusasti avalikult lauale asetanud, et kui on juba „Leichtweisi“ lugemise tund koolijuhatajaga eesotsas, siis olgu!

Viimaks, kui Laurson oma ande nähtavasti kaanest kaaneni oli läbi lugenud, tõusis ta kantslist ja astus pinkide ette. Kõigi üllatuseks ta aga

Kuperjanovi kodukoht — Lalli talu

seekord vihane ei olnud. Köhatas kergelt ja hakkas kõnelema: „Vaadake, lugemine on ju iseenesest hea asi, avardab silmaringi ja arendab lugemisoskust, muidugi ka teis, kes te sel alal veel komberdate. Kuid siin peab aga silmas pidama, mida lugeda. See aga siin, Leichtweis ja muud sarnased — on sõnnik, praht ja puha lori. See-suguseid lugusid kirjutab Peterburis, Moskvast, Berliinis või ükskõik missuguses suurlinnas iga kirjaoskaja vürle, iga pasatski niipalju kui soovite mõnerublalise napsiraha eest. See kirjandus on määratud vangimaja elanikele nende igava aja möödasaatmiseks. Mitte aga teile, kas mõistate. Niisuguste raamatute lugemine on ajaraisk, saate aru, suur ajaraisk. Kust olete need saanud? Ah Mäesepalt. Tean juba, mis äri see mees ajab. Võtke need raamatud ja viige linna Mäesepale ilusasti tagasi ja ütelge temale, et meie kool ei soovi enam neid lugeda, ütelge, et meie kool ei soovi enam tema sõnnikut vedada. Sähke oma raamat!“

Seesugune hävitav hinnang poiste armastatuma lektööri kohta mõjus kõigile jalustrabavalt. Järgmisel päeval pakiti see põnev kirjavara kokku ja komandeeriti paar poissi linna — „Mäesepa sõnnikuveotalgutele“, nagu sealjuures naljatades tähendati.

HULL-JAAN.

Kooli läheduses mõisa metsa ääres elas üksikus saunahüti vanaeit oma langetõbise pojaga, keda kutsuti Hull-Jaaniks. Kui selle valla liikmed olid nad siia valla hoole alla saadetud Venemaal, kus nad pikemat aega väljarännanutenavaremalt elasid.

Pikk hõreda habemega umbes 30-aastane kivistetanud mees, viisud jalas, mõnikord paar viiske nõoriga seljas, nii nähti vahel Hull-Jaani külaltele kõndimas.

Ta oli muidu vaikne ja korralik mees, punus korve ja puukoorest viiske, mida käis Tartu turul venelastele müütamas. Kui teda aga tabas teda vaevav langetõvehoog, mis juhtus ikka mõnenädalaste vaheaegade järele, siis muutus Jaan. Ta jäi pärast seda paariks päevaks segaseks ja sattus märatsemistujju. Lõhkus nuiaga majaseinu, pilidus sihitult kividega, vahel tassis kõik oma kraaminatukese — voodi, laua, pingi ja mõne puu- anuma — välja, ladus need kõik üksteisele otsa ja ronis ise selle kolivirna tippu, kus siis üksi naeris, huikas ja hõiskas. Sai tal sellest villand, peksis ta kogu selle kraami jalgadega laiali ja lahkus kodunt. Uitas külas ringi ja tuli teinekord ka koolimaja juure. Astus tunni ajal klassi ja istus pinki. Ise vaikne ja salalik. Koolijuhataja manitsusest, ta lahkugu klassist, ta ei teinud väljagi.

Kord, kui ta klassis nii tükk aega oli istunud,

Julius Kuperjanov Vabadussõja päevil

koolijuhataja, algul leplikult, pärast karkides, teda oli klassist lahkuda käskinud, sai Jaan vihaseks. Põrutas rusikaga vastu lauda ja ähvardas siin kõik segi peksa. Hirmunu't põgenesid õpilased klassist, nende järele väljus ka koolijuhataja.

Jaan aga seekord ei mõtelnudki lahkumisele. Istus üksi klassis ja haigutas.

Suuremad poisid pidasid nõu, kuidas Jaanist lahti saada. Ei julgeta aga Jaanile läheneda, et teda välja tassida, sest, kes teab — arutatakse omavahel — võib-olla on tal nugagi taskus. Kuperjanov arvab, et vahest saaks Jaani kuidagi heaga välja meelitada.

Vähese kaalumise järele võttis Kuperjanov südame rindu ja astus külmavereliselt aeglaselt sammul Jaani manu, teised poisid ettevaatlikult piilumas ukse vahelt. Ta hakkas Jaaniga rääkima vene keeles, pikkamööda ja rahulikult, nagu villast lõnga venitades.

Mis nad seal omavahel rääkisid, eemalolijad hästi ei kuulnud, kuid peagi nähti Jaani pingilt tõusvat ja samme ukse poole seadvat. Ja väljuski, koos Kuperjanoviga, endal sõbralik naeratus palgel. Õues ütles Kuperjanov Jaanile „do-svidanija“, Jaan kergitas mütsinokka ja sarnas tuldud teed küla poole tagasi. (Järgneb.)

Meie noored ja sõda

Euroopa seisab juba kuid leekides ning läheb uuesti vastu viletsustejale, millest maailmasõja hävituse järele alles toibuda jõuti. Silmapiir on pilvis. Noored niisama hästi kui täiskasvanudki tunnevad, et eriline optimism oleks põhjendamatu. See olukord kohustab meid oma suhtumisi kindlaks määrama ning endi hoiakuid leidma sellekohaselt, mis meil lähemalt tulevikult on oodata. Kui me lähema tuleviku vastu ette valmistatud ei ole, siis pole meil ka lootust kaugemale tulevikule. Ja see lähem nõuab meilt kõigi tunnuste järele õige palju.

Meie praegune küsimus seisab selles, mida tuleb teha igal noorel kujuneval inimesel endal selleks, et kaitsta ennast ja enda kaudu kogu meie rahva tulevikku sõja ja moraalselt ja hingeliselt laastavate mõjude vastu. Loomulikult ei seisaks meie võimuses kõik, mida tahaksime, kuid siiski seda on, mis me võime.

Kõigepealt peame õppima neid sihte hindama ja nende üle oma otsuseid tegema, mida praegu sõjaga tahetakse saavutada. Kui palju on nendes väärtuslikku? Mida enam iga üksik kujunev inimene on selle kohta selgusel, seda parem. Sest igale üksikule langeb oma osa abinõude otsimisel ja kujundamisel selle ohu vastu, mis meid mujal peetavate sõdade läbi ähvardab.

Kõige pealt tuleb meil pidada tõeks, et üksik rahvas üksinda ei või olla enese õiguste ainsaks määrajaks. Sellele kahtsemisväärssele teele on aga rahvad kaldunud, sest muidu ei oleks sõda. Meile on kõigile õpetatud, et see ei ole igatihe erasi, mida ta peab oma õiguseks, kuna see puutub kõige otsesemalt ka tema kaasinimesesse. Samasugune on lugu ka rahvastega. Kus mõni enda õigusi üksinda määrab, seal on alati hädaoht, et ta teiste omi riivab. See peab meie noorsoole olema põhiveendumuseks, kui ta sõda hindab.

Rahvusvahelistest vahetõrgetest ei või hoopis kõrvale tõrjuda neid põhimõtteid, millele on rajatud kultuurne ühiskond — üksiku isiku (resp. riigi) õigused määratakse kindlaks kokkuleppeliselt. Kus sellele kokkuleppele käega heidetakse, seal peab paratamatult tulema võitlus. Rahval, nagu igal üksikulgi, on oma tugev elutung. Kui ta elada tahab, siis peab ta kaitsma neid õigusi, mida ta hindab oma puutumatuks varaks.

Käesoleva sõja aegu oleme nüüd sageli kuulnud, et sõda põhjendatakse asjaomaste rahvaste eluuhudega. Need on omakohast veenavad põhjendused, kui neid pealiskaudselt vaadelda, kuid on ekslikud, ja seepärast peab olema ettevaatlik nende põhjenduste uskumisele. Igasugune eluuhude sõrärane tõlgendus, mis sõjani peab viima, on vale. Vale on see just seepärast, et praegusel ajal rahvad elavad samasuguses sõltuvuses üksteisest nagu üksikud inimesed tsiviliseeritud ühiskonnas. Nad peavad oma toiminguis ja hoiakuis alati

arvestama seda, mis on kasulik üldsusele. Ja sõda võib ainult seal tulla, kus selle põhimõtte vastu eksitakse, kus toimub ebaõigluse akt.

Kui nüüd igas kultuurriigis peetakse lakkaamatut ja karmi võitlust piraaditüübi vastu, siis tuleb samuti vaieldamatuks ja vajaliseks tunnistada võitlus piraaditüübi vastu rahvaste vahelises elus. Kuid see rahvaste ühiskonnast ennast järsult ja järelemõtlematult väljapoole seadev piraat-rahvas (riik), kes oma toiminguid põhjendab ainult enda poolt tuleva enese eluuhude tõlgendamisega, eksib samuti kui üksik isik, kes üle astub üldise kooselu normidest. See arusaamine peab kasvama, kuna see on aluseks meelsuse suursugusele, mida väike rahvas vajab, kes tahab ennast oma vaimsete kvaliteetide kõrgusega maksta panna. Et selle põhjenduse väärtust õigesti tunda, selleks on mõnikord vaja ülekohtu õige lähedalt nägemist ja kogemist. Selle poolest — pisut paradoksaalselt see küll kõlab — elame me praegu üle õnneliku aega. Seda soodustavat olukorda peame kasutama.

On maid, kus noorsoole sisendatakse hoopis ja innuga mõtet, et sõda on ülev. Meist on niisugune arusaamine õnneks eemale hoitud. Selle poolest on meie hingeelu terve. Kuigi me sõda ei pea ülevaks, oleme vaimustatult valmis täitma oma osa kodumaa vabaduse kaitsel. Meile on ülev kodumaa sõltumatu saatus ja oma rahva kitsendamatu kujunemise õigus. Meile on ainult see sõda ülev, kus seda õigust viimsena kaitstakse. Praegune aeg annab selle kohta näiteid, mis äratavad viha ja vaimustust.

Mille poolest on see vaade kahjulik, mida praegu mitmetes maades noorsoole sisendatakse?

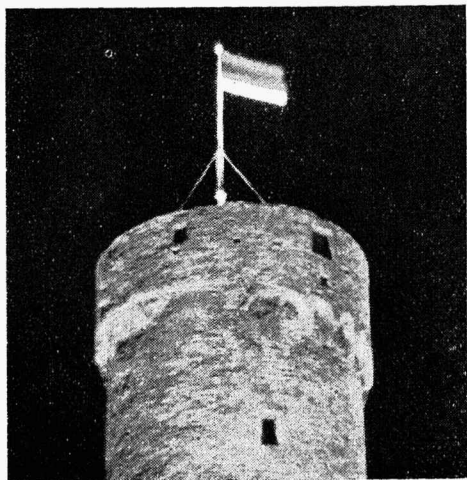
Üks oluline vastus on juba eespool antud. Teiseks tuleb sõda hinnata ka selle järele, kuidas ta viljad ja mitmesugused kaasnähtused tõelikkuses avalduvad. Neid peab arvesse võtma ja nendest lähtuma otsuste tegemisel. Mida sõda tõepoolest tähendab, saab just nende tähelepanekute juures kõige selgemaks. Kannatused rindel ja tagalas paiskavad inimeste mõtlemise ja tundeelu välja tavalistest roobastest. Selles meeleheites, hirmus, muredes, vihkamises ja muude hingeliste koormate raskuse all, mille kõrvalelukkamiseks ei ole ainustki võimalust, laostub inimene seesmiselt. See, mis rahuuagses loovas töös oli väärtus, saab nüüd ebaväärtuseks. Sõda toob alati kaasa väärtusemõiste ja väärtusemõõdikute kaose. Kaitsesõja juhul jääb järele vaieldamatu kõlbeline väärtusena tahe viimsena vastu pidada. Kallaletungisõjas puuduvad aga ka need põhjused, mis enda maa ja eluõiguste kaitsjate juures vastupanutahte jõus hoiavad.

Seal, kus sõda ülistatakse, õpetatakse noorsoole, et kestev rahu muudab inimesed pehmeks ja lõdvaks, s. t. et nad sellega oma väärtuslikke inimese voorusi kaotavad. Võime küsida, kas see vaade on küllalt õigustatud.

Meie elutunde ja väärtusemõiste järgi paistab see sõja õigustuse põhjendus ühekülgne, liial-

E. V. esimene aastapäev

24. veebruaril 1919. a.

Peaminister Konstantin Päts peab paraadil kõnet. Tema kõrval seisab tolaegne ja praegune Sõjavägede Ülemjuhataja kindral J. Laidoner. Tihe rahvustippude rõngas piirab Peeter Suure kuu, mis siis veel püsis praegusel Vabaduse väljakul. — Helgheitjate valguses lehvib uhkena öise taeva mustal taustal sini-must-valge lipp (pildistatud 21. aastapäeval)

datud, otsitud. Me tunneme teist võitlust, mis õigesti võidetuna laseb inimesi niisama vähe lõtvuda kui sõda — võitlust töös ja loomingus, inimese poolt loodavate ja temas eneses kujundatavate väärtuste pärast. Ei ole võimalik, et inimene sellest muutub tõeliselt julgemaks, mehisemaks, väärtuslikumaks, kui ta paarkümmend aastat kestnud tööpingutuste järele jälle varemete vahel ringi uitab ja uuesti üles ehitama peab hakkama selle asemel, et edasi ja kõrgemale ehitada. See on traagiline. See peab olema palju enam hingeliselt laostav tunne kui karastav. Teisiti ei või olla kusagil, kus omatakse tervet elutunnet.

Veel halvem kui majandusliku hävitusega on lugu moraalse ja psüühilise laostamisega. Viimase arvestamiseks ei ole nii täpseid vahendeid kui majanduslike kahjude hindamiseks, kuid hävitustöö sel alal on just mõõduandev. Ning seal on uus ülesehitamine sageli palju raskem.

Sõda alati virilidab elutunnet ja paiskab segi väärtusemõisted. See on needus, mis lasub igal sõjal ja tabab nii võitjaid kui võidetuid, niihästi ründajaid kui rünnatavaid. Rahvad, kes arvasid endid väärt olevat omavaheliselt määrama endi õigusi, vähendavad nende õiguste teostamisele asudes oma väärtust. Ja alanev väärtus sunnib meid küsima, kas siis ka õigu-

sed seda mööda ei kahane. Inimese eetilise vaist sunnib selles asjas jaatavalt vastama.

Praegu võime loota, et sõja otsene hävitus jätab meid puutumata. Kuid kaudselt mõjub Euroopa praegune õnnetu seisukord meile siiski. Majanduslikult saame seda juba tunda, kuid moraalsed ja hingelised mõjud ei avaldu nii ruttu. Aga kes teravalt tähele paneb, kuuleb praegu igast maailma otsast ohtlikke sõnu ja sääraseid sõnu, mis on kõige tooremaks hoobiks näkku. Lugupidamatus inimese vastu, loendamatu südamete ja peade külmavereline hävitamine iseendast on kõike segipaiskav. Lahingus tapetu pole ainult kaotatud väärtus, vaid see virilidab inimesi, kes temast järele jäävad, sageli kuni mitme põlvneni.

Igal kujuneval noorel inimesel lasub praegu raske kohustus ennast nii palju kui võimalik kaitsta sõjast johtuva moraalse ja hingelise allamineku ning väärtusemõistete laostumise vastu. Inimese esimene mure on ikka enda inimeseväärtust säilitada. Ja kui allakiskuvaid tegureid on palju, peab seda püüdma suurendada, et vastu pidada ning teatavat taset hoida. Kui me mõtleme oma rahva edaspidisele arengule, siis peab see osutama tähtsaks.

Peale kõige muu võib see aeg ka õpetada, et kõigi nende hingeliste seisukordade hulgast, mida sõda inimeselt nõuab, on veetlust ja suu-

Talve võlud

rust ainult valmisolekul vastupidamiseks, valmisolekul eneseohverdamiseks seal, kus ülesandeks on oma õiglase eluõiguse kaitse. Seda valmisolekut on siis rohkem, kui noorsugu kujuneb teadmises, et sõda on ebakohane, oma lõpptulemuses täiesti viljatu, inimest alandav ja alamaleviiv viis rahvaste vahelisi suhteid korraldada. Ja küllap nüüd seisab ees aeg, kus seda saab õppida, kus seda ka peab õppima. Ei või eales millegi vastu olla suuremat viha kui inimlikult madala, virila, ülekohtuse vastu.

Kuigi vana kultuurne Euroopa on jälle sõjatuks, ei või kaotada usku inimesesse ja inimsusse. Selle usu säilitamine ei tarvitse olla mingi lohutus, ei ka tõsioludest kõrvalevaatamine. Selle usu säilitamine ja süvendamine on ülesanne, mis meil tuleb täita. Meie noorte juures aitab selleks kahtlemata kaasa eesti rahva väärtuslik omandus hinnata kõrgemaks rahuliku loovat tööd. See optimistlik usk, mida ei tohi kõigutada lasta, on peamine vahend enese kaitseks sõjaaja hingeliselt ja moraalselt laostavate mõjude vastu. Suure järjekindlusega taotelduna võib see moodustada murdumatu jõu.

Olgem valmis kaasa aitama sellise inimtüübi kujundamisele, kelle abinõude hulka sõda üldse ei kuulu, kes sõda põlgab ja vihkab.

Tugevate inimeste (ja samuti tugevate rahvaste) vastus rasketele ja ebasoodsatele aegadele seisneb selles, et nad töötavad intensiivsemalt ja rõhutatud optimismiga ja jäävad seesmiselt

kindlaks. Meie peame oma elu ka sel ajal püüdma edasi nihutada, kui sõdivad rahvad paratamatult laostuvad. Peamine, kõige muu kohta tähtis eeldus on see, et noorsugu teadlikult ja sihikindlalt ennast kindlustab sõjaaja hingelise ja eetilise laostumise vastu.

Meil tuleb arendada ja süvendada loova elu heroismi, sisse elada igapäevases töövõitluses seisva inimese moraalsesse vaprusse, millega oma kodumaad ja inimkonda kõige paremini teenitakse.

Fr. Toomus.

Valkla tähis

SÄDEME SÜND

(Autori illustratsioonid)

Väike tüdrukuke astus atsakalt, aga asjalikult Riiamäest alla. Ta oli tõsise näoga tüdruk, ninajuurel oli tal ristkortsuke ja see andis omanikule tähtsa ning juurdleva ilme. Tüdruku vanust polnud just kerge esimese pilguga määrata. Aga küllap see tüdruk juba kooliealine oli, vahest esimest või teist aastat, sest ta tervitas vastutulevaid täiskasvanuid laitmatult ja lahkesti. Vana õpetajat ja eidekest tänavanurgal, emandat ajalehekioskist — kõigile sai osaks ühtmoodi sügav ja sujuvalt sooritatud põlvenõtk.

Eks tüdruk pidigi olema asjalik, tõsine ja viisakas — ega ta ju oma lõbuks ja ajaviiteks piki tänavat jalutanud. Ei, tal oli tegemist ja talitust, sest tal oli kaasas plekknõu, milles leidus mitu-mitu liitrit värsket piima. Piima kandis tütarlaps iga päev — mõistagi koolivaheajal — oma kodust alla linna. Tütarlapse nimi oli Lille ja ta kodu oli üsna linnast väljas, sealpool raudteesilda, Tamme linnaosas. Seal oli Lille leskunud emal väike majake, kuur, laut ja aiamaad. Laudas ammusid perekonna toitjad — kaks rusket ja raskete udaratega lehma. Neid lüpsis ema ja kolm last — Lille ja ta kaks venda — viisid piima linna, otse ostjaile koju. Nad läksid igamees oma nobedal ja asjalikul sammul piki Riia maanteed linna poole, tervitades tuttavaid oma viisakal ja rõõmsal viisil. Puhtad ja siledad olid need kolm küll alati. Poiste püksikesed olid küll paigatud, aga plekkideta, pluusid lumivalged. Lillil oli oma käikudel ikka heledast linasest kleidike ja põll selle peal. Jah, tema kiharad ei tahtnud küll kuidagi püsida siledana nagu poistel, vaid tõusid ikka laubal ja kuklas, isegi pealael, kangekaelselt turri. Aga Lille silus neid peoga taltsamaks, naeratas ja tõttas edasi.

Ja kui nad kõik kolmekesi nii kuu aega olid piima linna kannud, said nad täpselt viimasel kuupäeval emalt oma töötasu — igäüks 45 senti. Seda sum-

mat võis igamees oma äranägemise järgi kasutada, kas hoida või heita.

„Olgu teile palgaks,“ tavatses nende ema lausuda. „Kes tööd teeb, peab palka saama. Iga inimene õppigu juba varakult tööd tegema ja tööd armastama ka. Ja kui teist mõni vahest piimaanumaga minekut häbeneb, siis on ta küll narr. Inimesel olgu puhas süda ja peavari, ta muretsegu endale toitu ja kehakatet ning hoidugu võlgadest. Kas see ei ole siis ükskõik, kas me kanname ministrimappi või plekist piimanõu? Inimene olgu ka piskuga rahul. Südamerahu on ülem kõigest siin maailmas.“

Säärane sõnakas, sageli rangegi, puhust ja korda armastav naine oli Lille ema. Väikeses majakeses sealpool

Lille silmad olid päris pärani

Pille Austraalia

Hambuline draakon

Tervitus

Noorte Punase Risti koolide kirjavahe-
tus pakub väga huvitavaid elamusi noor-
tele ja vanadele. Ka nüüd, kus rahvad
üksteisega kõnelevad relvade suu läbi,
sirutavad idealistlikud noored üle vaenu-
lisuse sõbralikke käsi.

Kui Euroopa rükidest ja USA-st portfoo-
liod saabuvas Eestisse võrdlemisi sagedasti,
on kaugemad saadetised haruldasemad.
Hiljuti sai Loosi algkooli kodutütarde
rühm (Võrumaal) Austraaliast toreda al-
bumi, mis annab huvitava ülevaate sellest
kaugest maailmajaost. See on vastus
Loosi tütarlaste poolt möödunud aastal
saadetud portfooliote.

Kauge tervituse on koostanud pisike
kool Austraalia Viktoorias. Kaanele on

raudteesilda elati tõesti rahus ja rõõ-
mus.

Aga — aaah! pidi tõttav Lille mõt-
lema — ainult tema südamerahu, see
kippus viimasel ajal hoopis kaduma.
Lillel oli suur ja täitmatu soov. See ei
annud enam Lillele unerahugi. Kiusas
teda ka päikesepaistelisel hommikupoo-
likuil, kui ta raudtee äärel Kirjakut ja
Tuljakut karjatas. Ja kui lapsed kolme-
kesi õhtupoolikul aias juurviljapeenarde
vahel kükitasid ja umbrohtu kitkusid,
viibisid Lille mõtted ikka kaugel. Ven-
nad lobisesid muretult, närised värsked
porknaid. Aga Lille ei hoolinud enam
porknaist ega jutuvadast, tema vaatas
linna poole ja ohkas.

Lille mure oli järsku tulnud, ühel
maikuu pühapäeval. Ema oli Lille ja
kahe poisiga kalmistul käinud. Isa kü-
lastamas, nagu nad sellist käiku ise ni-
metasid. Kalmistu müüri ääres, käsi-
kaubitsejate kastide ees, muutusid aga
mõlemad poisid, Ants ja Tõnn, hoopis
kergemeelseiks. Enne kui nad ise õieti
märkasid, oli kummalgi juba kogu kuu-
palk, nelikümmend viis senti, läinud.
Vennaksed ostsid endile, ka emale ja
õe, liivakooke, piparmündikompvekke
ja kihisevat mõdu. Sõid ja kiitsid, ham-
mustasid ja ülistasid.

Aga kui nad neljakesi südalinna
jõudsid, oli pillajate keelepäradelt mõ-
nus järelemaik juba kadunud ja kaht-
sus asus poistele kallale. Ema astus
Lillega ees, vaikides nagu ikka, kui nad
kalmistult tulid, mõlemad poisid aga
tasa sõneldes nende taga, nukrad ja
pahuradki.

„Kolm korda oleks kinno saanud,“
ohkas Tõnn, see noorem.

„Õngekonkse ja jõhvi ja... ah, palju
asju oleks saanud...“ torises Ants, see
vanem.

Ja otse samal hetkel jõudis perekond
suure kaupluse kohale. Sel oli mitu
vaateakent, täis taldrikuid, kausse, tas-
se ja vaase, portselanelevante ja värvi-
lisi nukke. Ühel aknal oli rikkalikult
kalastamistarbeid — õngi ja kõrke ja
konkse ja metallkalu värviliste, villasest
lõngast sabatuttidega! Võrk rippus akna
tagaseinal ja võrgus välgatas plekk-kalu,
hõbedasi ja kuldseid.

„Oo-ooh,“ ägasid mõlemad poisid
suures imetluses, laskusid rinnuli vaate-
akna ette, vaatlesid ja vaatlesid.

Ema naeratas, astus aeglaselt edasi,
aga järgmise vaateakna ees peatus Lille
ka. Eks sel hetkel tabaski Lillet saa-
tusesõrm. Aknal oli suuri läiklevate
külgedega keraamikavaase, tuhaaluseid

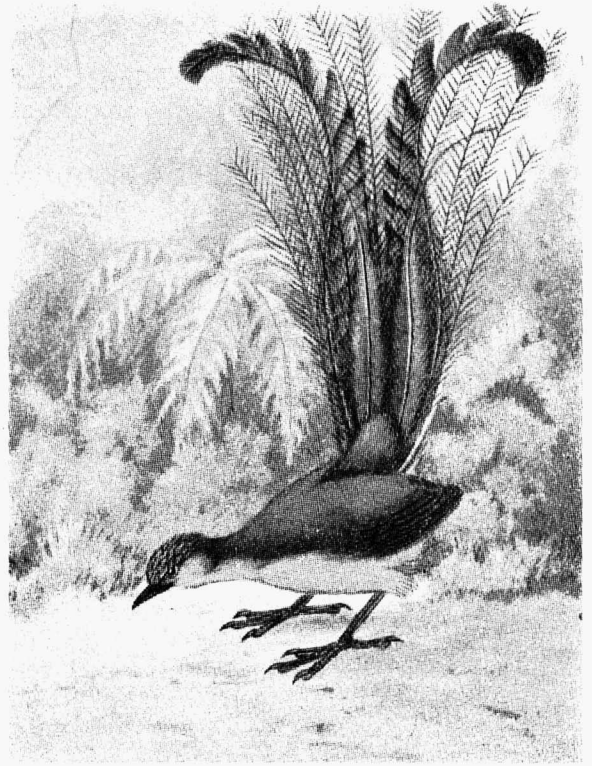
portfooliost:

Kannelsaba

kaugelt

reljeefina monteeritud Austraalia ja Eesti kaardid, nende üle samade maade lipud, sõlmitud sinise südlindiga. Kaaskirjas mürgivad saatjad: „Meie soovime teile kestvat rahupõlve ja õitsengut. Sügava kurbusega me loeme oma ajalehist, et Euroopas valitseb rahunus ja sõjaoht. Meie soov on, et päike võiks jällegi paista heledasti ja et kõik rahvad võiksid elada rahu — aidates ja toetades üksteist.“

Portfoolio sisaldab rea põhjalikke kirjeldusi Austraalia ajaloost, pärismaalaste elust, tööstusaladelt, taime- ja loomariigist, rahva kommetest jne. — kõik laste looming. Edasi on portfoolios palju kaarte, trükipilte, kuivatatud lilli ja lehti, maavarasid ja tööstussaadusi tsellofaan- kätte alla paigutatult.

ja topsikesi. Aga nende ees, otse Lille silmade kõrgusel, oli paar kuju — naine ja mees — imekaunis asendeis, värvilised, peenest portselanist. Värvid olid puhtad ja ilusad. Ainult muinasjuttudes ja unelmais esineb vist sääraseid varjundeid. „Aa-aah,“ häälitsetes Lille ja vajutas oma püstinakese pea aegu vastu aknaklaasi. Vaatles ja vaatles. Teda ei segatud. Ema astus aeglasel sammul edasi ja vennad vaidlesid õngi silmitsedes.

Ah, küll olid need kujud ilusad! Mehel oli kuldpruun nägu, helepunane suu ja mustad vurrud, lai must kaabu ja laiad, lehvivad püksid, ta mängis mingil pikavarrelisel pillil. Naise nahk oli roosa ja läbipaistev, juuksed kuld- sed, sõrmed kaunilt harali ja imepeened. Tal oli lai lilliline seelik, ja selle alt paistsid imetillukesed kuldkingad! Ja üle kõige see värvilise portselani läige, see märg kuma ümber kumeruste ja üle ümaruste! Nagu tõstnuks keegi just äsja kauni paari puhtast veest ja need läigivad veel niiskelt.

Lille silmad olid päris pärani ja ega ta suudki suures imetluses sulgeda suutnud. Vaata ometi, kui tillukesed ja roosad on selle naise käed ja siiski on viis sõrme nii selgesti ja peenelt välja

töötatud, kõik kortsukesed sõrmenukkidel ja tumeroosad küüned on näha! Kui kaunites rullides on ta juuksed ja õlad puhtalt roosad nagu õunapuuõied. Oi, mõlemad kujud olid nii ilusad, et Lille neid vägisi paitada tahtis, õrnalt, ainult sõrmeotstega! Oi, sääraseid võiks Lille silmitseda ju päevade kaupa!

Aga just väikese kauni daami kuld- kinga kõrval oli valge kaardike arvuga: Kr. 22.50.

Lille vaatles seda kaardikest ja mõtles, kui mitu kuud peab ta piima linna kandma, kuni ta selle kaardil märgitud summa kokku saab! Muidugi tuleb seni mõni Lillest jõukam ja viib kaunid kujud endaga... Aga mõlemad olid oma ilusate värvidega, oma muinasjutulise läikega juba Lillele südame külge kasvanud. Kui armas nägu on ometi sel naisel ja kui muretult muigab mees! Kui peenelt hoiavad naise sõrmed lillist seelikuserva! Aga kui Lille pilk hinnakaardikesele langes, oigas ta tasa.

Vennad vaidlesid juba Lille selja taga, mõlemad kärsitud ja pahurad oma kergemeelselt pillatud kuupalga pärast. Ema tuli aeglaselt astudes lähemale, et omagi silmaga näha, mida see Lillest- tütar säärase huviga vaatleb.

„Ihiih,“ itsitas väike Tõnn, „meie Lille tahab endale neid maskiballi nukke.“

„Need on Mehhiko inimesed,“ torises Ants, „näe, mehel on laiad püksid ja lõunamaa kübar.“

„Mis sa tühjadest...“ arvas ema, „need olgu rikastele silmahimuks. Meie-sugune vaadaku, et ta midagi kõhtu, selga ja jalga saab. Ega silmailu sooja ja kõhutäit anna. Läki nüüd!“

Lille silmad valgusid pisaraid täis. Neid ei võinud ta poisetele ja emale näidata, sellepärast hoidus ta seljaga väljapoole ja vaatles kujusid. Läbi pisarate näisid mõlemad kaunid olendid endid liigutavat, otse tantsisklevat.

„Sa osta need ära jah,“ õrritas vend Ants. „Mis see siis on — kakskümmend kaks ja pool krooni! See teeb ju... just viiskümmend kuud. Nojah, neli aastat ja kaks kuud, see nüüd mõni aeg!“

„Läki pealegi,“ manitses ema naeratades ja märkas pisaraid tütre silmis.

„Rumal laps,“ tõreles ema nüüd tõsisena, „säärase kribu-krabu pärast ei tohi mõistlik inimene kallist silmavett raisata. Ei tohi kõike ihaldada, mida silm näeb.“

Perekond läks kodu poole, ainult Lille süda, see jäi küll sinna vaateaknale, kahe portselankuju vahele. Lille teadis, et ta oma suurest soovist kodus kõneldagi ei tohi, sellepärast hoidis ta seda sügaval ja salajas. Süües ja magama uinudeski nägi ta kaht kuju enda ees. Ja kui ta Riimäest alla traavis, mõtles ta ikka nendele kujudele ning ristkortsuke tekkis ta ninajuurele. Tüdruk muutus üsna tõsiseks ja hajameelseks, päris nukraks.

Ühel öös narritas Lillet juba unelmgigi: mõlemad lehmad, Kirjak ja Tuljak, olid portselanist! Neil olid õrnroosad näod ja kuldsed sarved, nende kumerad küljed olid sinised, helerohelised ja lillakad. Loomad läikisid nii, et Lille pidi silmad kinni pigistama.

Ühel päeval, olles tühja piimaanumaga koduteel, lippas Lille mäest alla ja tõttas südalinna. Ta asetas tühja piimanõu kõnniteele, toetas käsivarred vaateakna servale, vaatles ja vaatles Ta

pilk paitas läbi klaasi naise kaunist käharpead ja mehe laia kaabut, nende väikesi käsi ja roosasid sõrmi. Ja see läige, see läige! Naise väikesel ninal, just piki ninaselga, oli läiketriip, see läks üle huulte ja ümara lõua, üle kaela ja õlgade, jätkus seelikukurdudeski.

Nii rinnutas Lille seal umbes pool tundi. Haaras siis kõnniteelt piimanõu ja ruttas märke, ikka kodu poole. Ta jooksis, päris tormas, et kaotatud aega sel teel veidigi tagasi võita. Plekknõu ta käevangus rappus ja kolises, ruttaja higistas, hirmgi hiilis salakesi lähemale: kui nüüd kodused aimavad, poisid itsitavad ja ema pahandab, et ta tütrele on säärane narr ja tühine igatsus ning et ta sellest võitu ei saa! Lille oli aga hea tütar ega tahtnud oma ema kuidagi pahandada.

Aga Lille salakäiku ei märgatudki ja nii läks ta juba järgmisel päeval taas oma lemmikuid vaatama. Ja peagi ei jätnud ta enam ainsatki päeva vahele. Täie piimanõuga ta tõttas ja kiirustas, ei kaotanud hetkegi, et siis oma pool tundi rahus ja rõõmus vaateakna ees rinnutada, silmad ning suuke lahti.

Nüüd olid kujud talle juba nii tuttavad, et ta neid ka silmi kinni pigistades näha võis. Kõike — nende värve ja läiketriipe, asendeid ja ilmeid. Lille pidas neid kaht juba üsna omaks, nad ju kuulusid temale. Ainult veidi ruttamist, hirmu ning see lahutav klaas...

Kodustele ei lausunud Lille aga poolt sõnakestki. Ja ometi kõneles Lille oma suurest soovist kellelegi. Juba kaks suve viis Lille igal hommikul piima väga vanale ja hõbehallile mehele. See oli vaikne ja pödur rauk, kes istus alatasa akna läheduses ja vaatas tänavale. Lillega ta kõneles pikalt-laialt ja tüdruk oli sellele väga uhke. Muidugi, see oli väga hea inimene ja mitte sugugi harilik vanamees. Ei, sest ta oli kord, oma nooruses, kirjutanud koguni ühe raamatu. Õigus küll, see oli üsna õhuke roosa raamatuke ja kandis pealkirja: Ilu õiekesed, luuletanud Mart Kuusik. Tema oma kulu ja kirjadega 1879. aastal...

Ja ühe sellise raamatukese oli vanamees koguni Lillele kinkinud! Nojah, neid oli tal ju terve kastitais voodi all.

(Järgneb.)

Sandri-Jaska ilmakärakas

(Kipper Kliiverpoomi logiraamatust)

Orkester hakkas mängima marssi ja inimesed valgusid Rahvamaja juurest paraadiplatsilt laiali. Seks korra oli ta jälle läbi, see paraad. Nooremad ruttasid koju, et süüa lõunat, panna relvad kõrvale ja tulla siis tagasi, kes aktusele, kes naaberküla poole, kes niisama küla vahele luuslanki lööma, sest oli ju püha, Vabariigi aastapäev, ja seda püha on Sibaveres alati pühitsetud au ja väärikusega, mida selline päev pälvib.

Eks ma olnud ka juba hommikust saati jalul. Kell polnud veel kümmegi, kui mu uksele koputati, ja ega mul olnud vaja mõistatadagi, kes see tulija on. Kes muu kui Sandri-Jaska. Oli teine pannud oma hülgenahkse selga ja sedasi ta punane habemetutt lehvis otsekui vimpel taevafoonil.

„Jehh-jeh-jeh, vanatoi, sa oled otsekui karu talveunes, kui ometi juba kogu Sibavere on jalul. Poisid nühiivad püsse ja endid, tüdrukud kräsutavad juukseid ja pasunakoor harjutab tervitusmarssi juba kella seitsmest peale.

Hakkame meiegi minema.“

Parajasti paraadi ajaks saime Rahvamaja juure ja — ega ole midagi ütlemist, päris ilus oli. Poisid marssisid nagu sõjamehed kunagi, read olid sirged ja samm kindel. Mis nüüd rääkida tütarlastest. Minulgi, vanal merekarul, võttis südame alt nagu soojemaks. Tamm mii, ütlesin Jaskale, kui sihukesed mehed siit Sibavere kalurionnidest välja tulevad, ei siis ole meie külal küll karta ühtki vaenlast ega lennukit ega tseppeliini. Jaska muudkui itsitas vastu ja noogutas peaga.

Eks siis pärast paraadi, kui noored, nagu ma juba ütlesin, kadusid igaüks omale poole, et varsti tulla tagasi, kes kuhu, arvas Jaska, et mis meil, vanatoidel, enam sinna koju minna, parem lähme Rodendrömi Andrese poodi ja vaatame, kas temal seal on ka midagi aastapäevakohast.

Läksimegi ja — nojah, eks tulnudki nii välja, et Andrese poe tagatuba oli mehi täis. Meid võeti vastu suure halla ja Kärmu Ants, kes oli heas tujus ja meeolus, hõikas: „Juhhei, tule siia, vana kipper ja merekaru, täna on maameeste püha.“

Nojah, mis siin nii pikalt rääkida. Ega ei kuldunudki palju aega, kui hakati rääkima sellest ajast, mille mälestuspäeva me täna pühitseme, see tähendab Eesti vabaduse tekkimisest ja Vabadussõjast. Eks need mehed, kes siin koos olid, olid peaaegu kõik nii või teisiti sõjast osa võtnud, ja kui ma olin juba pool tundi kuulnud kõiki

nende sõjajutte, siis vangutasin ma endamisi pead ja imestasin, miks igal mehel nende hulgast ei ole Vabadusristi ega mõisasüdameid. Sest nõnda, nagu paistis, ei oleks Eesti Vabadussõjast midagi välja tulnud, kui sealt poleks osa võtnud just neidsamu Sibavere mehi, kes olid teinud sihukesi kangelastegusid, et kuulaja ei saanud teha muud kui ajada suu ammuli. Lausa üksipäini oli mindud ja peksetud segamini vaenlase rügement. Osamiku Jüri oli torganud luurekäigul olles neli langesväärlast täägi otsa ritta nagu silgud ja toonud need siis polguülema ette. Püssist ja kuulipildujast olid kõik need mehed nii osavad laskma, et nad tabasid kahekümne kaabeltau kauguselt vastase kindralit otsekohe silmaauku. Sedasi nad seal seletasid ja meie Jaskaga kuulasime. Aga kui Metsamärdi Peeter hakkas rääkima, kuidas ta kord vankriaisaga oli keeranud küljeli kraavi vaenlase täies sõiduhuos kihutava soomusrongi, siis põrutas Jaska kämblaga lauale.

„Et vaadake, mehed,“ kriiskas ta, ja ta punane habemetutt värises otsekui kaljase klüüverpoom paraja nord-ost-briisiga, „teie kõik olete küll olnud sõjas ja võidelnud Eesti ja Sibavere küla vabaduse eest, aga see oli ikka siis, kui see vabadus oli juba olemas. Aga, vaadake, mina olen see mees, kes oli otsekohe sama vabaduse tegemise juures, jehh-jehh-jehh. Mina olen see esimene lahingulööja ja vaenlaste võitja.“

Nende sõnade peale teised jäid vait ja vaatasid Jaskale otsa. Kui Jaska sellest väljagi ei teinud, ühmas Metsamärdi Peeter: „No eks jutusta siis, mis sa muidu praalid?“

Jaska itsitas. „Jehh-jehh-jehh, mis ma siin nüüd jutustan või olen, te siin kõik nii kanged mehed, kes on teinud igasuguseid sangaritükke, ei minu pisike jutt kõlba siin rääkidagi.“

Siis tekkis ruumis suur kära ja igamees käis Jaskale peale, et rääkigu ometi ja rääkigu. Pika-peale Jaska andis nagu järele, aga ma teadsin küll, et kogu see punnimine oli niisama mee pärast. Ei Jaska keel sügelnud muu kui rääkimise järele, aga kaval oli ta, tursapoeg, laskis paluda.

„Nojah,“ alustas ta lõpuks. „Eks see olnud sedasi, et 1918. aastal ma olin Pärnumaal oma sugulase Mihkli pool. Nagu te isegi mäletate, oli aeg kuri. Sõjad ja mässud käisid igal pool täie hooga. Saaremaal varitses sakslane maaletulekuvõimalusi ja Eesti Vabariiki polnud ollagi. Elasime külas nagu mutid mulla all, küla oli suurel

teeristil ja ega väljas tohtinud päeva ajal palju nägu näidatagi — igasuguseid võõraid käis läbi ja mine sa tea, missugune neist sulle niisama lusti pärast piraka ära paneb. Tööd ega teenistust ei olnud, kitsikus kippus kätte. Kuna aga ma pole kunagi just harjunud jänni jääma, leidmise Mihkliga ka siin abinõu, kuidas teha elamisraha. Vaata, eks sel ajal oli ju viinamüük keeldud ja viina polnudki saada, muudkui tee ise. Mis seal salata või silmakirjaks süütut mängida, eks sai pandudki puskaripada käima.

See oli sedasi, et just teeristi juures oli Mihkli vihusaun. Jumala lageda koha peal, igalt poolt näha. Eks te tea ju isegi neid maailma asju. Olid ju selgi ajal oma miilitsad ja metsatihnikuist tabati puskaripruulijaid ühtevalu. Mihkel, va loll, kartis kangesti sissekukkumist ega tahtnud algul selle nõuga päri olla, kuid ma seletasin talle selle asja ära, et hädaohtu pole kusagil. Vaat, et kui lähed metsa pruulima, siis nabitakse sind varsti kinni, kuid lööme laarid käima siinsamas, keset küla, kõigi silme all, ei siis tule ükski mõttele, et siin keegi julgeb ajada sohikaupa.

Tegimegi nii, ja öö varjus tassisime sauna Mihkli suure meskikatla, mis ta oli ostnud ühe vene sõjaväevoorri käest. Ei tea, mis asjamees see katel oli varem olnud, kuid heast vasest see oli, kaas käis peale kruvidega ja Mihkel ise oli jootnud teisele kraani külge.

Sedasi jah, esimesel ööl toimetasime katla sauna ja teisel ööl materjalid, mis ühe mõistliku puskarilaari jaoks vaja. Kolmandal päeval läksime päise päeva ajal vihtadega sauna juure ja tegime tule katla alla, et igäihel jääks mulje, nagu tahaksime me kütta sauna vihtlemiseks.

Sedasi ei hakanud see asi kellelegi silma, ehkki see toimus puha lageda peal, ja ma seadsin värgid hakkama.

Oli juba õhtupoolik, kui kõik sai jutti. Katla all oli kõva tuli ja meski podises pajas. Hommikuks oleks olnud oma viiskümmend liitrikest valmis ja oleks võinud rahulikult kuu aega elada, kui mitte saatus ja ajalugu poleks tahtnud teisiti.

Parajasti selle kõige kibedama keetmise ajal jooksis Mihkel, kes oli läinud vahepeal tare juure, ehmatanud näoga sauna ja kisendas juba kauget, et sakslased tulevad.

Sa tuline jutt ja kolmkümmend jalga tõrvatrossi, kas teate, kus mul lõi südame alt külmaks. Ei need mehed mõista nalja. Lasevad koha peal maha, kui näevad sohiäri. Paar jämedat puuhalgu oli mul käes, need viskasin katla alla, kargasin püsti, lõin saunauksele tabaluku ette ja lidusin Mihkli järele tarre, mis asus saunast umbes paarisaja sammu kaugusel. Külarahvas oli kõikjal ärevil ja piilus akendest sakslasi,

kelle tulek oli kogu küla täitnud ehmatuse ja hirmuga.

Nad tulidki. Piki maanteed. Kõige ees salk ratsanikke, siis jalamehed. Sirgetes ridades, ohvitserid ees. Kõige taga väike voor ja jalgrattamehed. Sa juudas, ütles Mihkel. Need lähevad nüüd otsekohe Pärnut ära võtma.

Sakslased aga nähtavasti kartsid, et neid kusa gil varitsetakse või et neile vastupanu osutatakse. Nad liikusid täielises lahingukorras. Kui nad jõudsid küla esimeste majade vahele, nad jäid seisma, kuna luurajad saadeti ette.

Polkovnik või kes ta oli, see kõige suurem ülemus, oma kaaslastega ja ohvitseridega jäi seisma just teeristile, Mihkli sauna lähedale.

Kui ma sellele mõtlesin, et otse nende kõrval podiseb meskipada, jooksis mul kuum jutt mööda seljarootsu või, nagu nüüd peenemalt üteldakse, mööda lülisammast üles. Aga siis hakkas mul järsku kuum, sest mul tuli meele, et olin meskipaja ventiilikraani, sama, mille Mihkel oli teinud kaanese, suure ähmiga kinni keeranud. Pigistasin silmad kinni suurest ehmatusest, kui see meele tuli, ja mõtlesin, et nüüd pole enam midagi parata, tuleb mis tuleb.

Ja sedasi see tuligi. Tuli oli katla all, vaskkatel kees ummukses. Järsku käis igavene kõva ja tume mürts, sauna asemele tekkis hiiglasuur suitsu- ja aurupilv ning siis hakkas sadama ümberringi sarikaid, seinapalke, kibusid ja vihtu. Eks katel lõhkenud niisuguse suure jõuga ja just nagu pühkis sauna laiali.

Sa püha Neptun, kus sakslaste seas tekkis paanika. Karjuti „tii kanoonen“ ja „tii kanoonen“ ja enne, kui ma sain kümneni lugeda, oli kogu väeosa laiali joosnud ning otsis varju kõhuli lamades puutüvede ja kraavipervele taga.“

Mehed kuulasid hinge kinni pidades.

„Nojah. Siis sedasi nad seal lebasid oma kõva tunnikese. Ootasid ikka uusi granaate, nagu nad arvasid olevat selle ilmakäraka, mille tegi mu puskaripada, ja kui neid ei tulnud, liikusid aga roomates edasi, et saada välja hädaohtlikust kohast, mis on vaenlase patareidele teada. Vaat', eks kõige suurem hirm ole ikka selle vaenlase ees, keda ei näe, nagu teie, kui vanad sõjamehed, isegi teate.

Sedasi siis, jah, oli see asi.“

Jaska oli oma jutu lõpetanud, sest ta pühkis habet.

„No kuule, Jaska,“ ümhahtas Andres, „see oli ilus lugu küll, kuidas puskaripaja plahvatus sakslased ära ehmatas, aga mis on sel kõigel siis ühist vabadusega ja Vabadussõjaga, nagu sa praalised?“

„Ah et ei olnud või?“ pööris Jaska pea viltu. „Miks ei, Vaat' lugu oli see, et see minu puskaripada takistas sakslaste edasiliikumist Pärnu peale.

Põhjanaba jääväljadel

Aineil J. V.

I.

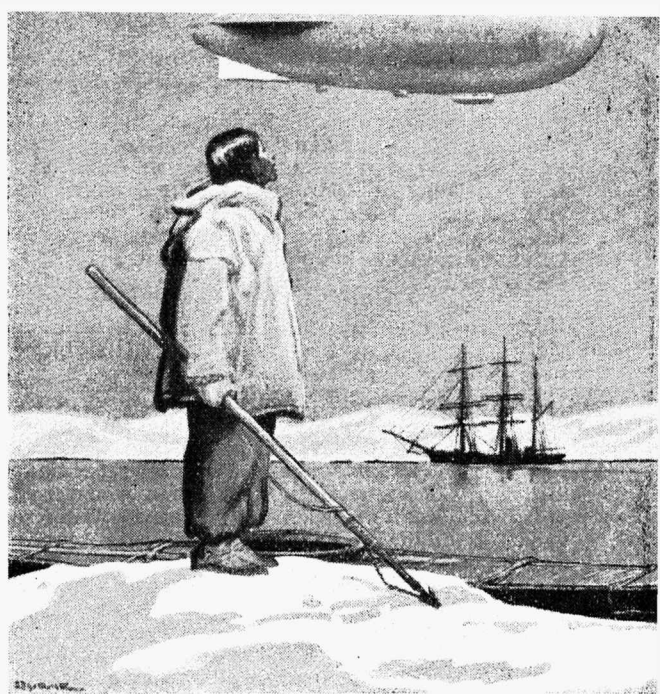
Polaarpiirkonnad.

Polaar- või nabapiirkonnad asetsevad maa- kera põhja- ja lõunanaba ümber, alates polaar- joonest naba poole. Neis piirkonnas on suviti nähtav keskööpäike. Nabapiirkondades valitseb üldiselt madal temperatuur ja valdavas enamuses on nad kaetud alatiselt jää ja lumega. Põhjanaba ümbrust, kus kõige soojema kuu temperatuur ei tõuse üle 10°C, nimetatakse Arktiseks ja see ligikaudu ühtub ulatuselt sealse polaarpiirkonnaga. Euroopa kohal on põhjanaba polaarpiirkond veel võrdlemisi soe, näiteks Soome Petsamo piirkond, kuigi see asub juba 400 km polaarjoonest naba poole. Lõunanaba ümbrust, kus kõige soojema kuu temperatuur ei tõuse üle 10°C, nimetatakse Antarktiseks ja see on palju laialdasem sealsest polaarpiirkonnast, sest seal puudub merehoovuste soojendav mõju, nagu seda annab Golfi hoovus põhjas. Põhjanaba ja selle ümbrus on sügav meri, kuna lõunanaba on manner.

Viikingid oma merereisidel juba IX ja X sajandil külastasid põhjanaba piirkonda, kuid avastamise ja uurimise sihiga retked algasid sinna alles XVII sajandil, mil muud sooja temperatuuriga maad maailmas olid juba kõik avastatud. Kuna nabapiirkondade uurimine on sealse madala temperatuuri, suurte kauguste ja sõitudeks ligipääsmatuse tõttu väga raskendatud, siis ei ole need tänini kaugelki veel hästi läbi uuritud, eriti mis puutub lõunanaba piirkonda.

Alles hiljuti käis ajalehist sõjateadete kõrval läbi sõnum Ameerika kuulsa polaaruurija admiral R. Byrd'i uuest asumisest suurele lõunanaba uurimise retkele, kuhu ta võtab kaasa ka selleks eriliselt ehitatud lumeauto.

Enamik seniseist polaarmaade uurimisretkist on aga teostatud põhjanaba avastamiseks ja

selle piirkonna uurimiseks. Seejuures on kasutatud sinnasõitudeks laevu ning sellele abiks koerasaane ja suuski, siis juhitavaid õhulaevu, lennukeid ja Ameerikas tehti ettevalmistusi põhjanabale sõiduks isegi jää all allveelaevaga (Wilkens). Tuntuimaid nimesid polaaruurijaist on: norralased Fr. Nansen ja R. Amundsen, ameeriklased R. Peary ja R. Byrd ning vene- lane I. Papanin.

Põhja-Jäämeri on läbi aasta kaetud mere- jäädega, millest on tulnud ka ta nimetus. Jääd tekivad suuremalt jaolt merevee külmumisest talvisel jahtumisel, osalt aga jõgede või manner- jää liustike poolt merre kantud jääst. Jääd on alatises liikumises, eriti suvel, mil jää jaguneb lahtistest pankadest koosnevateks ajujäävälja- deks. Merehoovused kannavad neid jäävälju üldiselt piki Aasia põhjarannikut itta ja läbi P.-Jäämere keskuse jälle tagasi läände, kust nad tungivad piki Gröönimaa idarannikut At- landi ookeani. Ühe seesuguse üksiku hulkuva jääpanga vastu pörkas suur reisijateaurik „Ti- tantic“ 1912. aastal ja hukkus suure hulga reisi- jatega. Seda jää liikumist P.-Jäämere kesk- osast tagasi läände on kasutanud uurimisretk- konnad selleks, et lasta end jäädega koos kanda läbi põhjanaba otsesest lähedusest ja teostada nii seal pidevaid uurimisvaatlusi. Kirjeldame allpool tähtsaimaid neist uurimisretkist põhja- naba jääväljadele.

II.

Nanseni uurimisretk.

Norralast Fridjof Nansenit kihutas varakult raskele ja ohtlikele uurimisretkele temas keev julge viikingi veri. 20-aastase üliõpilasena tegi ta hülgepüügilaeval juba sõidu kaugele Põhja- Jäämerre ja 26-aastasena teostas ta kolme kaas- lasega kuulsu suusaretket üle Gröönimaa manner- jää idast läände. Tähtsaim on aga ta uurimis- retk 1893. a. põhjanabale purjekal „Fram“ (Edasi). Laev oli eriti tugevasti ehitatud ja sellise põhjaga, et see kerkis jää survele üles-

Nad oleksid jõudnud juba õhtuvidevikuks linna, aga nüüd said sinna alles öösel või hommikul. Vahepeal oli aga Pärnus „Endla“ rõdult juba kuulutatud välja Eesti iseseisvuse manifest. Pus- karipajata oleks see jäänud tegemata, ja selles see asi ongi.“

Jaska lõpetas ja vaatas võidurõõmsalt otsu Metsamärdi Peetrile, kes oli lasknud vankriaisaga kraavi vaenlase soomusrongi. Ja selle juures itsit- as ta nii häbematumalt, et Peeter pööris näo kõr- vale ja tegi sootuks teist juttu.

poole välja ja võis nii jääs kaua purunemata vastu pidada. Nanseni kavas oli nimelt purjetada laevaga suvel lahtises vees mööda Norra ja Vene Siberi põhjarannikut Uus-Siberi saarteni ja sealt põhjanaba poole kuni jää lubab, siis jääda laevaga jäässe ja nii lasta koos jää triivimisega end kanda läbi Jäämere keskelt üle põhjanaba jälle tagasi vabasse vette välja Atlandi ookeani.

„Fram“ sõitis välja 24. juunil ja külmus jäässe kinni juba septembris ning triivimine koos jääga algas.

Pikk polaaröö oma hämarusega langes nende üle ja nii ei näinud nad päikest kuus kuud. Põnevalt kirjutab Nansen sellest oma raamatus, kuidas kaugel maast ääretute jääväljade üle laiusid kirjeldamata kauniduses virmalised ja all mõõtmatus sügavuses salatsesid Jäämere veed. Kuid jäägi seal alati elas, sest tuulte surve ja mere tõusu ning mõõna mõjul ta lõhkes, pragises ja paukus, nii et kogu ümbrus oli haaratud nagu äikesest ja plahvatusist. Kujusid suured jääharjad ja ilmusid mustendava veega lõhed. Siiski oli võimalik jääl rännata ja ka jääkarusid küttida, hoolimata sellest, et laevast kaugemale minnes oli alati suur oht ähvardamas, et enam ei pääse laeva juure tagasi. Laeval aga võis küllaltki mugavalt kabiinis istu-

da ja end julgelt tunda, sest laeva ehitus ja tugevus osutasid tõesti head vastupanu ähvardavale jää survele.

Nii triivis „Fram“ jääs pika talve läbi, sellele järgneva suve ja järgmisegi talve. Siis sai Nansenile selgeks, et jää liikumine ei kannu „Frami“ üle loodetud põhjanaba, vaid sellest küllaltki kaugemale kõrvale. Ta otsustas lahkuda laevalt ja teostada käigu põhjanabale mööda jääd. Märtsis 1895 koos Hjalmar Johansen'iga ta lahkuski oma kümnest laevale jäänud kaaslastest ja alustas mööda jääd teekonda põhjanabale. Nüüd olid talle suureks kasuks need kogemused, mis ta oli ise saanud varemalt Gröönimaa retkel ja ka sealsetelt eskimodelt. Nansen ja Johansen läksid suuskadel, kummaldi kaasas veel kerge eskimode paat, kajak, mil oli põdranahast kate peal, mille keskelt sõitja poeb sisse ja köidab siis katte tihedalt oma keha ümber kinni, nii et laine ei saa vett paati lüüa. Pealeselle oli neil moonaveoks kaasas kaks kelku, mida kumbagi vedasid üheksa siberi koera.

Nii rändasid nad kolm nädalat vaevalise ja raske edasijõudmisega põhjanaba poole, olles iga päev kümme ja rohkemgi tundi liikvel. Neil tuli ületada laiu lõhesid jääs, kannatada vihaseid lumetorme ja takerduda mürisevates

OMAVAHEL

Petseris, 12. veebr. 1940

Kallis koolisõts!

Noh, teeb nüüd mu koolisõtsikene alles silmad, et saab „kadunud lambalt“ kirja. Aga mis sain mina sinna parata, kui seni aega polnud kirjutada. Kas Sina arvad, et Tallinnast Petserisse kolimine on mõni naljasi! Oi sa jutt ja jutipuu, oli alles tegemist ja toimetamist! Noh, niisama nagu sakslaste äraminek, nägid ise Tallinnas küll. Meil oli ju küll rohkem aega ja meie ei müünud ka midagi ära (kus sa sellega, ema ostis veel üht kui teist juure, et ega Petserist kõike saa, mida soovid), ent mürssimist oli meil kõigil koledal kombel. Mööbel, see tühi polnud nii hull, tuli meister ja pakkis ta nii toredasti sisse, et nina ega nappu ei jäänud välja, lase aga käia. Aga kõige suurem häda oli raamatutega ja keedispudelitega ja -purkidega, neid sai pakkida üheksa päeva. Isa ja mina pakkisime raamatuid. Neil hulludel ju igaihel oma suurus, aga pead pakkima kasti nii täis, et nad ei saaks hõõrduda vastamisi ja muutuda seega inetuks. Ema pakkis jälle õega purke ja pudeleid. Needki ei tohtinud pakituna pääseda liikuma, ja liisaks nad ei tohtinud veel minna katki, mida tänu taevale raa-

matutest ei maksa karta. Aga raamatutekastid olid hiiglama rängad, nii et tõsta nagu Luhaäär pomme. Tassisime siis isaga seda tarkust kohe sülega. Tuli pahandustki.

Ema ütles isale: „No vaata, et sa enam neid raamatuid juure ei osta! Riigiametniku asi, tuleb võib-olla jälle kolimine teise kohta, igavene häda siis teistega!“ Isa jälle ütles: „Aga vaata sina, kullake, et sa neid purke ja pudeleid nii palju ei soeta, nende pakkimine on veel hullem.“ Töötasid siis mõlemad, et nad raamatuid ja vekk-purke ei osta. Aga ega sest tülist olnud abi midagi: jõuluks kinkis ema isale toreda soome rahvaeepose „Kalevala“ ja isa kinkis emale kümme pooleliitrit vekk-purki, et Petseris suured aiad, täis toredaid pirne ja ploome, siis sügisel hea vekkida.

Aga, kallis koolisõts, oli kole tunne, kui jõudsimme oma kraamidega hilja õhtul Petseri jaama. Jaam on linnast kolm kilomeetrit kaugel, pime, valgustatud ainult pisikestest petrooleumilampidest, sünge ja eba-meeldiv. Ruttasime võtma pagasit, — muu mööbel pidi tulema homme, — et siis sõita omnibusega linna. Aga oh häda, rahvast oli palju, ametnikke

vähe, sekeldati nii kaua, et kui pakid saime, oli omnibus läinud. Ema oli kole õnnetu, ütles: „Jumal hoidku inimest Petserisse teenistusse sattumast!“ Isa püüdis teda lohutada, et ega siis seda alati juhtu ja et küll ta nägevat, Petseris olevat oma võludki. Ega ta siis alati pagasiga ringi hakkavat jooksma. Natukese aja pärast tuli isa väljast, kuhu ta oli läinud, käskis võtta pakid ja tulla tema järele. Ta oli leidnud pikahabemelise vene-lasest voorimehe. Kui see kuulis, et buss oli meid maha jätanud, ütles ta: „Oo, see väike nedurasumeenije ei tee midagi. Nitševoo, küll minu valge teid linna viibi!“

See püsib mul vist eluaeg meeles, kui sõitsime musta sametise tähistaeava all lume krigisedes Petseri poole, kuigi sel reisir ei juhtunud midagi erakordset ega üllatavat. Põnev ootus oli mu südames: milliseks kujuneb mu elu selles linnakeses? Milline on siin kool ja kõik muu? Millised on sõbrad? Kindel on see, et siin ma ei leia kunagi nii head ja armast sõbratari ja koolisõtsi kui Sina mulle oled. Töötasin Sulle sel Petseri teel kirjutada kõigest, mis siin on huvitavat, ja palun Sindki mind mitte unustada. Ega Sa ometi tee seda? Sul on nüüd seal lõbus, võid käia teatris, kinos, noortepargis, uisuteel, võib kergesti juhtuda, et

ning kõikuvates jääkuhjumistes. Viimaks selgus neile, et selliste raskustega ja aeglase edasijõudmise juures ei jatku neil toidumoona põhjanabale jõudmiseks ja sealt tagasi rännakuks, kui nad ei taha seal kindlasti surra. Nad olid küll veel ainult 261 miili kaugusel põhjanabast, seega juba 195 miili ligemal kui keegi enne neid, aga nad pidid siiski oma ettevõtet loobuma. Raske südamega, kuid uhkustundega püstitasid nad sinna Norra riigilipu ja asusid tagasiteele.

Neil osutus võimatuks pöörduda tagasi „Frami“ juure ja seepärast nad võtsid rännaku suuna Franz Josefi Maale, mis on põhjapoolsem teadaolev saartegrupp Jäämeres. Mõodus neli kuud usumatuid pingutusi, enne kui nad jõudsid neile saartele ja seega kindlale pinnale. Siin ehitasid nad endile väikese onni ja elasid seal üle järgneva, juba kolmanda, talve. Sõid nad kütitud jääkarude ja merihobuste liha ning saatsid mööda oma pikad ja igavad tunnid peamiselt onnis tukkudes nagu karud talveunes.

Mais 1896, kui meres avanes lahtine vesi, alustasid nad kajakeisi, kaasas veidi moona, kaldäärset meresõitu lõuna poole. Kelgud jäid maha, sest koerad olid neil selleks ajaks juba ammu kõik lõpnud. Umbes kuu möödumisel

ühel juunikuu päeval kuulis Nansen oma suureks imestuseks äkki koerte haukumist, ja varsti märkasid nad meest, kes tuli nende suunas kalda poole üle lume. Mees osutus inglise uurijaks Frederick Jackson'iks, kes oli kaardistamas Franz Josefi saarestikku. Mõlemapoolne rõõm oli suur selle õnneliku kohtamise üle.

Kuni augustikuuni peatusid norralased Jacksoni laagris ja pöördusid siis tema laeval õnnelikult kodumaale. Mõned päevad hiljem jõudis Norrasse tagasi ka Teravmägede saare juures jäävangist vabanenud „Fram“ ülejäänud meeskonnaga.

See uurimisretk tegi Nanseni ja tema kaaslastel kuulsaks mitte ükski kodumaal, vaid üle kogu maailma. Neid koheldi igal pool kui suuri kangelasi ja Osloos vältas pidustus nende auku koguni viis päeva.

Hiljem, kohe maailmasõja lõpu järele, oli Nanseni nimi jällegi kuulus üle maailma, kuna siis Nansen oli rahvusvahelise sõjavangide ja vene põgenike abistamise komitee juhatajaks. Meil Eestiski elas ja liikus palju tema hoolealuseid, n.-n. Nanseni passi mehi, kes olid põgenenud Venemaalt revolutsiooni ajal ja ei kuulunud mõnd aega otseselt enam ühegi riigi kodakondsusse.

(Järgneb.)

Sul ei tule mind enam meelegi...

...Aga ega Sa ometi ole nii paha?! Ootan Su kirja pea

Aga isal oli õigus, kui ta ütles, et küllap Petserilgi on oma võlud. Nii see ongi. Ehkki oli pime, võisin ometi kaunil hämaral kuivalgel aimata, kui võratu ilus on siin maastik. Millised orud! Aga neist jutustan Sulle teinekord. Täna ma ei saa Sulle jätta kirjutamata mu esimesest käigust kloostrisse. Ma ei hakka Sulle praegu kirjeldama, missugune see klooster on ja mis seal kõik näha võib. Me jätsime selle vaatamise kõik kevadeks, kui kloostriaias õitsevad õunapuud. Aga mu emal oli asja kloostris asuvasse tarbekunsti töökotta, et anda sinna mingi tellimus (siin tehakse maruvahvaid töid, kui Sa oled virk mulle kirjutama, saadan minagi Sulle siit õige huvitavat). Nojah, kus siin oli linde: tuisid, tihaseid, leevikesi, varblasi, puukoristajaid ja paljusid neidki, kelle nime ma ei tea. Kloostri elavad kunstnikud ja vana auväärne hall isa Paavel söödavad neid. Parajasti olid aga kold külmad ilmad (tead, nüüd olen minagi elanud 50°-lises külmuses, kas ma pole vahva) — nojah, siis oli ühel hommikul päästetud hulk linde külmumise ja toodud tupp. Nüüd nad elasidki mungakongis, isa Paaveli toakeses. Isa Paavel söötis neid. Nad olid nii julged, ja isa Paaveli nägu oli nende söötmisel nii armastusväärne, et see oli ilus pilt. Mulle meeldis see nii, et kunstnik preili Grünverk oli nõus sellest joonistama pildi. Eks see meenuta kuulsat Püha Franciscust, kõigi loomade ja looduse üllast kaitsjat? Linnud lendlesid isa Paaveli toas. Ta söötis neile tanguputru. Kogu kausiäär oli täis urvitavate lindude sabaotsi, muud ei paistnudki. Muidugi olid nad rumalad ja hoolimatud ja mõnigi tegi musta ta puhtale mungamütsile, aga ta naeratas neile ikka sõbralikult. Ka polnud leevikestel mingit aukartust pühapiltide vastu, nad lendasid neile ja püüdsid vallatleda väikese pühatulega, mis põles pildi ees. Enamasti kustutasid nad selle pea, kui nad lendlesid ta kohal. Seisin vaikselt selles mungakongis ja vaatasin, kuidas kaunis leevike lehvtas tiibu punase tulekese kohal ja kuidas vana habemes hall mees laias mungakuues armsa naeratusena vaatles neid. Mulle meenusid Axel Munthe sõnad, mida meile kord luges isa, kus ta ütles, et temagi armastab linde väga. Et ta võivat veel kuidagi vaadata kannatavat inimest, aga südantlõhestavalt valus olevat vaadata kannatavat lindu...

Nüüd on juba leebemad ilmad ja linnud viidi koridori, kus nad harjusid külmaga, ja siis lasti nad jälle välja. Ent nad on nii harjunud inimestega, et nad lõbutsevad ikka akende all, ripuvad nõõridel, mille otsas on

rasvatükk, ja lasevad püüda end kinnigi. Kloostriõu, mis asetseb vaikesel orus, on kujunenud neile idülliliseks varjupaigaks.

Nii, mu sõtsikene, mu kiri on küllalt pikk, kuid siin on nii palju Sulle jutustada, et järgmine vahest tuleb veel pikem. Enne aga ootan Sinu vastust.

Koolivend ja sõber

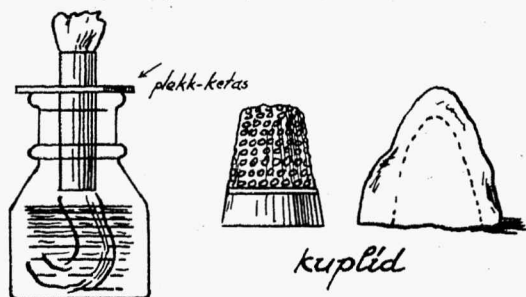
Kalle

Kaks lõbusat lelu

õhus tantsiv kuulike.

Selle lelu valmistamiseks peame oskama painutada klaastoru. Painutamine toimub piirituslambil. Väikese piirituslambi võime teha vanast tindi- või tušipudelist. Lõikame plekist ketta, mis oleks veidi suurem tušipudeli suust. Kettale lööme keskele augu, millest torkame läbi plekkтору läbimõõduga umbes 5–6 mm. Keerame vatist tahi ja asetame selle torru (joon. 1).

Noorel tehnikul on nüüd uus abinõu — piirituslamp, mida, muide, me korduvalt vajame kevadel tehniliste vigurite valmistamisel.

Tuleohu vältimiseks peame meeles:

1. Põlemiseks tarvitame lambis denatureeritud piiritust.
2. Kunagi me ei täida lampi piiritusega servani.
3. Lambi süütame ainult tikust, mitte aga teisest põlevast lambist.
4. Põlevat piirituslambi ei kanta ühest kohast teise.
5. Lambi kustutame mitte puhumisega, vaid katame leegi selleks määratud kuplikese (metall-sõrmkübar, kartulist väljalõigatud kelluke jne.).

Asume nüüd klaastoru painutamisele.

Kuiva ja puhta toru soojendame lambi tulel, kogu aja pöördes, et see soojeneks ühtlaselt igast küljest. Varsti on klaastoru nii pehme, et seda võib aeglaselt nõrga vajutamisega painutada. Painutamise äärega kiirustage ega tarvitage jõudu: muidu lõhkeb toru.

Algame pihta!

Painutame umbes 5 mm läbimõõduga 25 sm pikkuse klaastoru täisnurkselt piibutaoliseks (joon. 2-A). Toru lühemasse otsa keerame pehmest traadist spiraalse lehtri. Kuulikese valmistame korgist.

Selleks lõikame kuivast korgist kuubi, mille külje pikkus = umbes 1 sm. Kõrvaldame kuubi kandid ja liivapaberiga silume ta ilusaks ümar-guseks kuuliks, keraks.

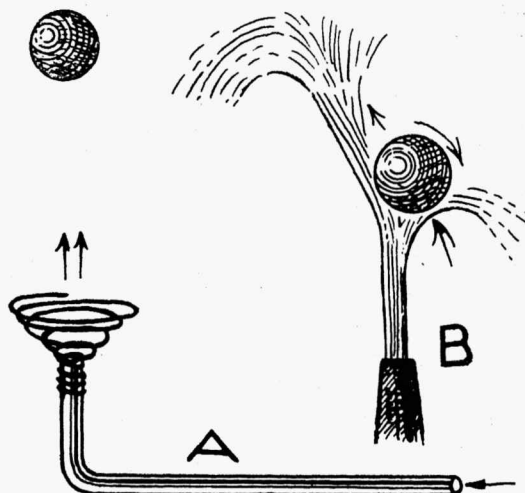
Lelu on valmis. Asetame kuulikese spiraali ja puhume toru teisest otsast; alguses tasa, hiljem ikka kõvemini, kõvemini — ja kuulike tõuseb ning algab õhus oma tantsu. Ta pöörleb, hüpleb ja püsib õhus niikaua, kui puhute torru.

See tundub võimatuna. Katsetage aga!

Miks ei kuku kuul maha?

See selgub, kui vaatleme kuulikese tantsu torust voolavas veejoas (joon. 2-B). Veejoa ihetalisel ja pidevalt voolates püsib kuulike joas teatud kõrgusel. Kui aga veejuga kaldub tuule tõttu tsipake kõrvale või kuulike nihkub joa keskelt, siis peaks kuulike kukkuma! Seda aga ei juhtu järgneval põhjusel. Näiteks, kuulikese parempoolne osa kaldus joast välja (joon. 2-B), kuul kaotas nagu oma tugipunkti, kuid vasakpoolsele osale rõhub veejuga edasi ja sunnib kuulikese pöörlema; pöörlemisega veereb kuulike uuesti veejoa keskele ega lange joast lõplikult välja. Sama nähtus kuuliga toimub täpselt ka õhujooas.

Selle huvitava katse tantsiva kuulikese sooritas juba sada aastat enne meie ajaarvamist kuulus matemaatik ja teadlane Heron Aleksandriast.

Üldisi juhendeid:

Klaastoru murdmist toimetage järgmiselt. Murdekohta viilige viiliga väike täke, võtke kahe käega täkke ligidalt kinni ja murdke toru järsu liigutusega. Teravate servadega

toru ots sulatage ümarguseks, kuna seda hoiate puhumisel suus. Hoidke ots piirituslambi leegil aeglaselt pöördes niikaua, kuni klaas pehmeneb ja teravad servad sulavad ümarguseks.

„Hilpharakad“.

Kamminud juukseid, lähendame kammi tilukestele paberitükikestele. Paberitükikesed tõmbuvad kammi külge. Hõõrume kammi villase või siidriidiga ja katsetame uuesti. Ka nüüd tõmbab kamm paberitükikesi enda külge. Hõõrumisega meie viisime kammi elektrilisse olekusse.

Katsed tõendavad, et eriti hästi võib viia elektrilisse olekusse või elektrida merivaiku, klaasi, eboniiti (kammi), kirjalakki jne.

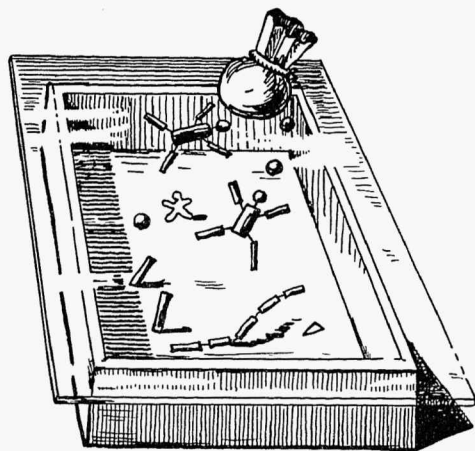
Elektritüd kehade omadusel külge tõmmata kergemaid esemeid põhjebki huvitav lelu „hilpharakad“.

Lelu valmistamiseks vajame karpi, tina-paberit ja klaasi.

Puust karbi, mille kõrgus on 3 sm, kleebime seest (ka ääred) stannioliga, s. o. tina-paberiga, millesse pakitakse tavaliselt šokolaadi, kompvekke, teed jne. Karbi sisse, põhjale, asetame mitmesuguseid „hilpharakaid“: kepikesi, kuulikesi, lehti ja nukukesi, mis on valmistatud leedripuu südamikust või kuivast korgist. Nukukeste kehaosad ühendame peene niidiga, et käed-jalad võiksid vabalt liikuda ja tõusta. Karbi peale asetame hariliku paksu klaasi (joon. 3).

Hõõrume nüüd klaasi siidriidest nuustikuga ja vaatame läbi klaasi, mis toimub meie eluta hilpharakatega. Nad tõusevad püsti, hüplevad, keksivad, kargavad, tõstavad käsi ja jalgu. Lõpuks liubuvad kõik klaasi külge.

Katkestame hõõrumise, kohe hakkavad hilpharakad langema. Pikemad ei lange kohe, vaid algul ühe otsaga. Karbi põhjal tõmblevad hilpharakad ikka veel, sirutavad käsi üles,

nagu ei tahaks nad „elust“ lahkuda, mis on antud neile elektri poolt.

Vaheldumisi hõõrumisel ja katkestamisel teevad hilpharakad üsna lõbusat tantsu klaasi all.

Üldisi juhendeid:

Väga energilised on hilpharakate liigutused siis, kui hõõruda klaasi nahaga, millesse on hõõrutud amalgaamitükikesi, mida saate vana tarvitamiskõlbmatu peegli küljest.

Kui te lelu katseil annab häid tagajärgi, siis võite klaasi jäävalt kleepida paberiribaga kasti külge. Seks peavad klaasi mõõted vastama kasti suurusele.

Joonisel on klaas kastist suurem, valmistatud ajutiseks katsetamiseks, mitte kinnikleebitud kaanega püsivaks mänguasjaks.

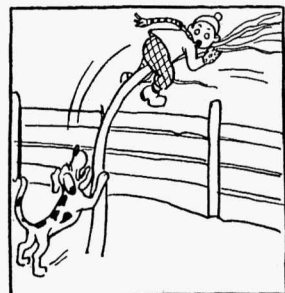
Katsetage õlekõrtest, paberist, sulgedest jne. hilpharakatega, ärge aga tehke neid suurtena ja rasketena: siis te ei saavuta häid tagajärgi!

Õnn õnnefuses

Meienooruslaste hea tuttav Have tõi toimetusse pildiseeria „õnn õnnefuses“ ja ütles, et temal ei olevat aega seda seeriat lõpetada.

„Teil on sellised nutikad ja nupukad lugejad,“ ütles ta, „las nad ise sehkendavad viimse pildi juure. Aga pilt olgu „õnneliku lõpuga“ ja säärane, mille kohta võib öelda „lõpp hea, kõik hea!“

Eks siis proovige! Joonistage soovikohane lõpupilt (vähimalt 2 × suuremalt kui siinsed, siis on parem joonistada) ja saatke see hiljemalt 29. veebruariks toimetusse. Kolm parimat autorit saavad tunnustustähisena kingiks Have maalimisraamatu „Värvin ja õpin“.

Arvhiiglane miljon

Kui suur on miljon?

Kes meist muinasjutte lugedes pole kaasa elanud hiiglastele ja kääbustele. Nad on nii selged meie kujutlustes just tänu jooniseile, mis kaunistasid neid muinasjutte.

Hoopis teine lugu on meiega, kui astume arvude valda ja vaatleme sealsetid hiiglast ja kääbuseid.

Katsume kujutella, kui suur on miljon — väiksemaid arvudevalla hiiglasti. Teie muidugi küsite, et kas miljon on üldse arvhiiglane: miljon ju kirjutatakse kõigest kuue nulliga, nii mõnigi asi maksab 2—3 miljonit, meid, eestlasti, on üle miljoni jne.

Kuid ometi üks miljon on tõesti arvhiiglane. Me lihtsalt ei märka, ei taju nii suurt arvu: ta pole meile selgelt kujuteldav, nagu näiteks 1 cm või 1 meeter.

Et saada näitlikult kujutlust miljoni suurusest, soovitas üks inglise loodusteadlane igas koolis suuremasse klassi või saali kleepida seintele sada ruudukujulist paberilehte, mil igahel oleks kümme tuhat musta punkti, mis on nähtavad klassi keskel.

Selline miljoni piltlik kujutus on Leningradis „Huvitava teaduse paviljoni“ suurel lael. Seal hämmastab külastajaid mustade punktide väli, mida ei suudeta haarata ühe silmavaatega. See on tõesti mõjuv pilt miljoni suurusest.

Rabavat muljet suurendab veel samal lael võrdluseks toodud tähistaevas, mida kujutab laes väike sinine laigu. Ja ometi usutakse, et taevas on „mustmiljon“ tähte, kuna tõeliselt on seal palja silmaga nähtavaid tähti kõigest $3\frac{1}{2}$ tuhat. See arv on miljoniast aga 300 korda väiksem.

Kolmsada tähistaevast! Kujutlege! Nüüd ehk tajute arvhiiglast miljonit.

Teie muidugi soovite teada, kuidas on laele tehtud need miljon musta punkti. Kui kaua pidid maalrid neid punkte värvima?

Paviljoni lagi poleks kindlasti valminud kuigi kiiresti, kui seda tööd pidanuks tegema käsitsi. Töö tehti lihtsamalt; trükiti vastavate punktide arvuga tapeedid ja kleebiti laele.

Miljon sekundit.

Küsimus: kui kaua aega loendate miljonit sulge, tarvitades iga üksiku loendamiseks 1 sekund?

Vastus: lugedes ööpäevas 10 tundi lõpetate loenduse ühe kuu jooksul. Ligikaudse arvutamisega veendute vastuse tõepärasuses: tunnis on 3600 sekundit, 10 tunnis 36.000; järelikult kolme ööpäevaga loendate 100.000 sulge; et aga miljon on sajast tuhandest kümme korda suurem, siis vajate miljoni sule loenduseks 30 päeva.

Miljon juuksekarva.

Kõik on näinud ja teavad juukse peenust. Juuksekarva peenus on isegi kõnekäänuks.

Inimese juuksekarva läbimõõt on umbes 0,07 mm. Ümardame selle hõlpsamaks arvutamiseks 0,1 mm. Kujutlege, et kõrvuti, külj külje vastu, on asetatud miljon juuksekarva. Kui laia riba saaksime? Kas võiks näiteks selle ribaga katta toa ukse avause?

Teie vastus on vist kindlasti ekslik!?

Tõeliselt kataks riba, mis koosneks miljonit juuksekarvast — te muidugi ei usu — nii 100 meetrit.

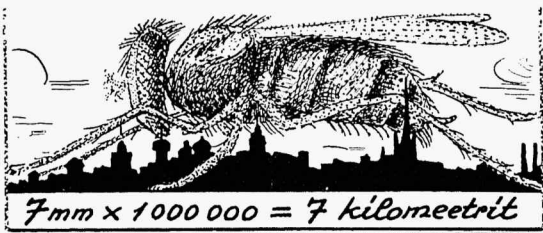
Veenduge arvutamiseega: $0,1 \text{ mm} \times 1.000.000 = 100.000 \text{ mm} = 10.000 \text{ cm} = 100 \text{ meetrit}$.

Harjutusi miljoniga.

Ülesanne: Tavalise toakärbse pikkus on teatavasti 7 mm. Kui pikk oleks kärbes, kes on suurendatud miljon korda?

Lahendus: Korrutades 7 mm miljoniga saame 7 km. Mis siis juhtuks, kui säärane istuks Tallinna peale!?

Ülesanne: Suurendage miljon korda taskukella läbimõõtu — saate rabava vastuse.

Lahendus: Uuri laius oleks siis 50 km ja osutite pikkus 7 km. Sellist uuri ei saa uputada Peipsi järvegi!

Ülesanne: Kui pikk oleks inimene, kelle pikkus on suurendatud 1.000.000 korda?

Vastus: 1700 km! Ta oleks ainult 8 korda maakera läbimõõdust väiksem. Selili lamades oleks niisugusel hiiglasel padjaks Eesti ja jalad liguneksid Mustas meres.

Veel mõned näited, mille tõepärasust võite arvutades kontrollida.

Miljon sammu = 600 km, Tallinnast jalgsi Narva ja tagasi ning uuesti Narva, siis olete teinud alles miljon sammu.

Miljon sõdurit koondriivis (õlg öla kõrval) = 250 km.

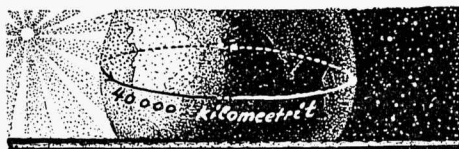
Miljonilehelise raamatu paksus = 50 meetrit. See on ju peaaegu keskmise kirikutorni kõrgune raamat!

Miljon päeva on rohkem kui 27 sajandit. Praegu on meil alles 20. sajand!

Kokku võttes, kas tajute, kujutlete nüüd, kui suur hiiglane on miljon?! Kolmsada korda niipalju, kui palju on taevast palja silmaga nähtavaid tähti.

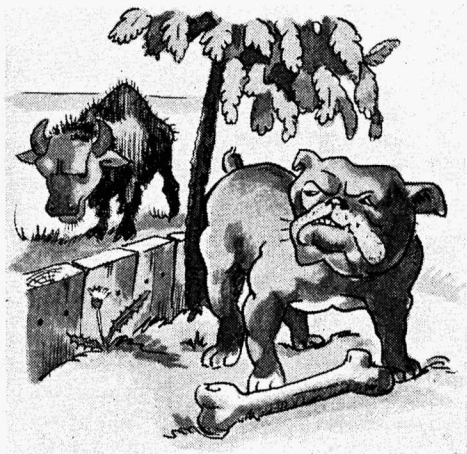
Kolmsada tähistaevast!

Ja meid, eestlasti, on üle miljoni...!

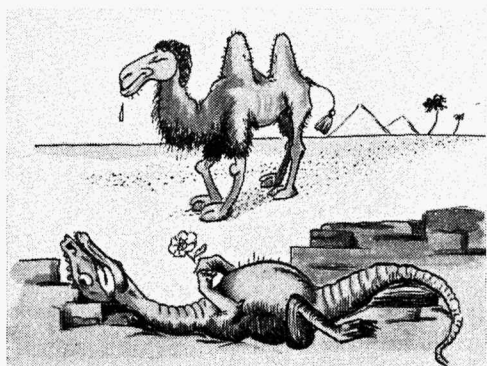

*Ahv ahvib järgi kalameest
ja ahven pugema peab veest.*

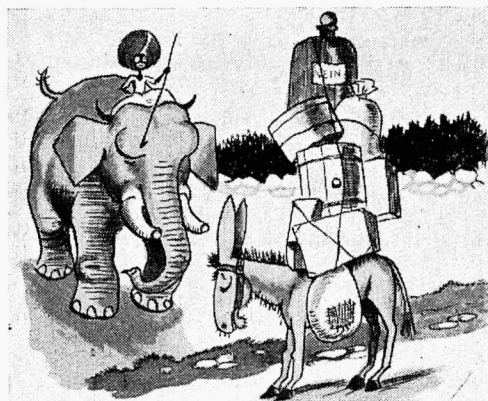
*Buldog õuel riingi kolab,
biisonhärg rohtlaanes elab.*

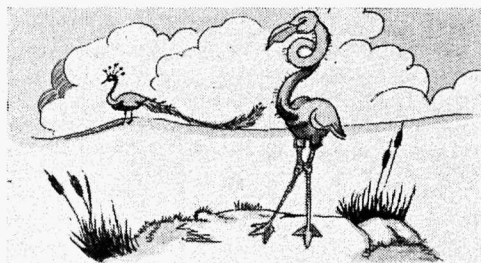
*Dromedaril küürus turi,
dinosaurus välja suri.*

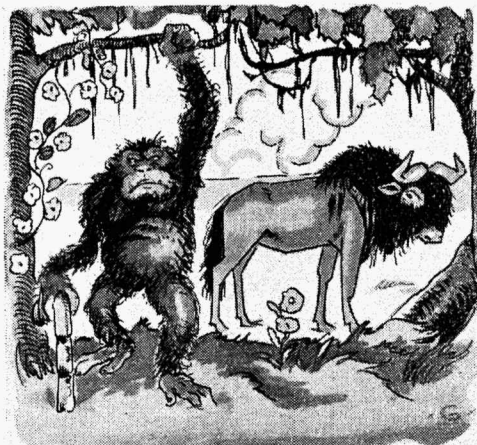
LOODUSLOOLINE AABITS

*Elevant on džunglist toodud
eesel koormakandjaks loodud.*

*Fau sabasulil kõrge hind,
flamingo kuresorti lind.*

*Gorilla džungli kuningas,
gnu see on kõrveelajas.*

Peagu kõik noored

loevad meelsasti lugusid loomadest. Eks tutvumegem siis nendegi ennejõulusel hooajal ilmunud raamatutega, mis käsitlevad loomade elu.

Lõbusaid lühijutte loomadest pakub Juhan Jaik oma raamatus **TOLMUKULL**. Raamat on väga ilusa välimusega, sisaldab rohkesti häid illustatsioone A. Roosmalt. Raamatu kirjastajaks on o.-ü. Kultuurkoondis.

J. Leemingi raamat **MESILANE KLAUDIUS** kirjeldab sündmusteküllase **m u i n a s j u t u** kujul meie sõprade mesilaste elu ja olu, nende tööd ja tegevust, nende röömu ja muresid. Raamat ilmus o.-ü. Rahvaülikooli kirjastusel.

Meie metsade nobedaist pisi-elanikest jutustab Johannes Selg k.-ü. „Looduse“ „Kuldraamatu“ sarjas ilmunud raamatus **SIPELGAS SI**, mille alapealkirjaks on „romaan sipelgate elust“, milles aga tegelastena sipelgate kõrval esineb ämblikke, mesilasi, vesikiile ja muid putukaid. Ka pikaldane tigu mängib sündmuste käigus oma osa... Peategelaseks on väike vapper Si, kuninganna Pi viimsest munast võrsunud üliksipelgas, keda uus kuninganna Ki pagendab lihttöölise sekka. Kuid pidev töötamine ja mitmesugustel välistöödel omandatud rohked kogemused aina arendavad väikese Si erksat vaimu; ta sooritab ühe vägitse teise järele ja saab lõpuks kogu sipelgatelinnuse päästjaks...

Sündmustikult on **SIPELGAS SI** põnev seiklusromaan, milles alatas juhtub midagi uut ja huvitavat. Aga ükski sündmus pole meelevaldselt „välja mõeldud“, vaid kõik põhjeneb loodus-teaduslikel tõdedel. Sipelgaile ja muile putukale on küll nimed antud nagu inimestele (kuidas saaksime muidu vahet teha romaani üksikute tegelaste vahel?), kuid igale putukale on tema putukaloomus alles jäetud. Ämblik talitab igal pool nii nagu tõeline ämblik, sipelgas nagu tõeline sipelgas. Ka mõtlema ja kõnelema paneb autor kõiki putukaid nii, kuidas nad arvatavasti tõesti mõtleksid ja kõneleksid, kui nad seda üldse teeksid. Sel kombel pole Sipelgas Si mitte ükski huvitav, vaid on ka õpetlik raamat. Kes selle talvel hoolikalt läbi on lugenud, see näeb kevadel ja suvel meie metsade luu hoopis teiste silmadega. Inimene oma suuruses ja kohmakuses märkab metsas ju eeskätt ikka seda, mis on samuti suur, mis juba eemalt silma paistab. Sipelgas Si juhhib meie tähelepanu neile väikestele metsaelanikele, keda me tavaliselt ei näegi või keda me näeme alles siis, kui oleme neile haiget teinud ja nad meid endakaitseks ründavad oma väikeste relvadega.

Küpsemale noorsoole sobiks päris hästi üks täiskasvanuile kirjutatud raamat, milles väga

palju räägitakse metsloomadest, vaba looduse ilust, kalastamisest ja matkamisest, õõbimisest metsas ja küünides, — üldse igasugustest suvelõbudest. Raamatu autoriks on suur loodusesõber Richard Roht, raamatu pealkirjaks **KULDESSED PÄEVAD** (ilmus o.-ü. Kultuurkoondise kirjastusel). Sündmustik algab kevadel, kui loodus taas ärkab talveunest. Siis paneb raamatu peategelane linnas oma kolid kokku ja läheb maad mööda matkama. Ta peatub siin ja seal, kohtab mitmesuguseid inimesi, kuuleb ja näeb mõndki. Ta luusib metsades, õngitseb metsajärvede kaldail, ajab muheadat juttu toredate metsataguste inimestega. Eriti meelejääv on vana naljamees-metsavaht, kelle luiskamistel pole otsa ega äärt. Selle metsavahi pärast üksi maksab Kuldeid päevi lugeda... Raamatu sündmustik lõpeb sügisel, — külm on, suvitus on seks aastaks otsas, rong viib suvitaja jälle linna tagasi.

Ka Oskar Looritsa raamat **ENDIS-EESTI ELU-OLU** (k.-ü. Kultuurkoondis) peaks küpsmaid noori huvitama. Raamat on koostatud Eesti Rahvaluule Arhiivi materjalide põhjal ja pakub rohkesti mitmesuguseid kirjeldusi meie rannarahva elust. Siin jutustatakse kalurite ja meremeeste igapäevasest tööst, nende püügi- ja sõiduvahendeist, nende ametialalise ebausuga seotud kommetest ja paljust muust. Loomadest tulevad kõne alla peamiselt vete-elanikud: hülged ja mitmet liiki kalad. Raamat on kergesti loetav ja sisult väga mitmekesine; sisu täienduseks on arvavad illustatsiooneid.

M. SILLAOTS.

MINU SUURIM ELAMUS

K—4

Oli ilus sügispäev 1932. aastal, mis ei erinenud millegi muuga neist paljudest harilikest päevist kui vaid sellega, et väike kuueaastane poisike juba hommikust saadik seisis suure pae-kivist postidega värava juures ja vahtis kausse. Ta silme ees laius lage väli, tagapool tükk metsa ja selle peal helesinisel taevavõlvil sõudsid valged pilverünkad. Miks ta seal seisis ja ootas, jäi paljudele arusaamatuks.

Kuid minule, sellele väraval ootavale poisike-kelele, ei olnud see päev sugugi harilik. Juba mitu päeva varem rääkis isa, et avatakse uus Poola lennuliin „Lot“, mille esimene lennuk pidi saabuma varsti. Hiiglasuur, nagu maja, ja hästi kõva pörinaga, mis paneb kohe kõravad lukku, nii kujutasin isa jutustuse järgi endale ette „Loti“ lennukit, sest ma polnud näinud veel ühtki reisilennukit. Olin seni näinud vaid ühe-mootorilisi sõjaväe lennukeid, mis tiirlesid iga päev lennuvälja kohal. Seda suurt reisilennukit ootasingi õueväravas.

Pärast lõunat umbes kella nelja ajal hakkas kaussest paistma väike must täpp, mis kord-korralt suurenes, ja varsti võis silm eraldada lennuki kollase, päikese käes helkiva kandepinna-ga, sinise kerega ja kolme müriseva mootoriga. Lennuk tegi lennuvälja kohal ringi ja maandus siis nagu kõik teised lennukid. Ta oli küll suur, kuid teissugune kui olin ette kujutanud, ja olin seepärast veidi pettunud. Varsti tulid tsilindri-tega härrad, sidusid lennuki ette, selleks loodud tulpade vahele, Eesti lipuvärvide lindi ja hak-kasid pidama kõnesid. Viimaks lõikas üks härra lindi kääridega katki. See kõik mind väga ei huvitanud, sest ootasin kärsitusega lõbulendude algust publikule, mida lennuliini avamise puhul pidid korraldatama. See oli kõige huvitavam, sest isa oli lubanud ka mind lennule kaasa võtta.

Varsti palus üks härra lõbulendudest osa võtta soovijaid lennukisse asuda. Hoidsin äre-vusest kõvasti isa käest kinni, kui astusime möö-da väikest, ainult paariastmelist, raudtreppi len-nukisse, mis seest oli nagu omnibus. Lennukis oli kaks rida pehmeid nahktoole, mil olid rihmad küljes enda kinnisidumiseks. Ees oli väike juhi-ruum lendureile, kust paistis palju igasuguseid kelli, aparate ja nupukeid. Ma ei usu, et olek-sin osanud neid kõiki loetleda. Pärast mõnin-gaid minuteid, mis mulle näisid igavikuna, hak-kasid lennukil mootorid pörisema. Lendurid ron-isid oma kohtadele, ja pea tundsin, kuidas len-nuk liikus mööda maad üha suureneva kiiru-sega. Käisid veel mõned nõksud istme all ja olimegi maast lahti. Olin seda silmapilku just põnevusega oodanud, aga siis järsku puges sü-damesse salajane kartus, et mis siis on, kui ku-kume alla või kui mootorid lähevad rikki. Mõl-

gutades neid mõtteid märkasin aknast, et olime juba kõrgel lennukuuride katuste kohal. Allole-vad inimesed paistsid sipelgaina, kes vaevuliselt liikusid mööda künklikku maastikku. Lennuk tõusis mootorite pöriseses ikka kõrgemale. Varsti lendasime mere kohale, kus all sadamas suured aurikud paistsid väikeste paadikestena, isegi väiksemaina kui oli minu mängulaev. Küll oli imelik, et ikord nagu pilvedki jäid meist allapoole. Vaadates kaugemale välja lennuki väi-kesest aknast võis näha küll õige kaugele. Paist-sid paljud metsad vaheldumisi põldude ja la-gendikega. Mõnes kohas võisin isegi näha koris-tamata viljahakke. Kui olin lendamisega juba enam-vähem kohanenud, siis hakkasin isa näpu-näidete abil isegi maakohti ära tundma. Seal otse meie all paistis Nõmme linn majapuruga metsas, kaugemal meri ja mõned saared. Väikeste veo-loigukestena paistsid Ülemiste ja Harku järv.

Lühike lõbulend hakkas jõudma lõpule, sest lennuväljale jäi veel palju inimesi, kes kõik soo-visid teha kaasa lühikese maksuta reisi läbi õhu. Kindlasti ootasid paljud suure kärsitusega, nagu minagi olin oodanud, oma esimese õhusõidu algust.

Korraga hakkasid lennukil mootorid paukuma ja ma tundsin, kuidas lennuk langes allapoole. Nüüd kukume! läbis mind mõte, ja ma haarasin kramplikult istme servast kinni. Isa vist märkas mu rahutut olekut ja rahustas mind, et me ai-nult maandume. Varsti astusingi isa saatel len-nukist välja ja katsusin rahulikult ning uhkelt ümber vaadata, kuigi mul veel kõravad ku-misesid.

Ilusate mälestustega oma esimesest len-nust seisin veel õhtuni lennuvälja ja õue vahelisel väraval ja imetlesin seda suurt ikollaste tiibadega lindu, mis veel tegi lende ja säras loo-jeneva päikese kullas. Mõlgutasin nüüd seal alt üles vaadates mõtteid, kas võisin paista minagi sipelga suurusena, kui selle nii „pisikese“ linnu seljas pilvede taha kadusin.

Loit Vellerind — Tallinn

(14 a.)

Vanaisa jutustus (J—1) Evald Pihu — Tallinn (16 a.)

KOLM SÕPRA

K—5

Olen mitmeid aastaid tallanud kooliteed. Olen kohanud mitmeid, näinud paljusid. On meele hulka erinevaid nägusid, erinevaid ise-loome ja erinevaid tegusid. Püüan meenutada nähtud kujude reast huvipakkuvamaid ja tähelepanuäratavamaid.

Teiste hulgast eraldub trio: punapõseline ja tüse Karu, pisut kollasevarjundilise, tედretähise, õpetlase ilmega Jass ja pikk piibunõela meenutav Leo. Karu — heasüdameline, rasvunud näoga poisijõmm, kelle venivad liigutused ja laisavõitu loomus sarnlevad nimesugulasele metsaelanikule. Pisikesed pruunid silmaterad ekslevad rahutult ringi avaras klassitoas. Samas võib ta kirjutada maha inglise keele harjutust järgmiseks tunniks, kinnitada nõela püstiseisva naabri istmiku alla või saata rändama mõne kaaslase portfelli. Kui naaber istub ja hetke järele vihase pominaga püsti lendab ja teine seltsimees asjatult portfelli otsib, naerab Karu pihku itsitades ja tema süütu näol levib endaga rahul olev irvitus. Hoopis uue tüübi avastad siis, kui külastad teda pärast koolitunde kodus. Kõik lauad ja riulid on täis potikesi ja klaasretorte, ühel keerulisem ja kõlavam nimi kui teisel. CuSO_4 , HNO_3 , Ca(OH)_2 — ja muud säärasead valemid ilutsevad lumivalgetel pudelisiltidel. Mõnele tumedamale on koguni pealumärk peale trükitud. Kõige selle imelise värvi keskel askeldab vängete kemikaalide järgi lehkav nõgise ninaga sõber. Tema „laboratooriumi“ loetakse koolis viimseks maailmaimeks. Ainult parimatele sõpradele on sissepääs sinna pühasse paika lubatud. Suure saladuse katte all usaldab sinises määrdund kitlis sõber, et ta on leiutanud mooduse, kuidas paest põlevkivi, piiritusest sublimate või midagi muud hullemat teha. Keemiaõpetajaga vaidleb Karu nagu viimse kursuse üliõpilane ja tema klassitööd väärivad klaasi alla panekut tulevas-tele põlvedele tutvumiseks XX sajandi suurima keemiku saavutustega. Väino üks parimaid sõpru ja „eluaegne“ pinginaaber on lühidakasvuline, sassis lokkidega poiss. Jassi huvitavad üle kõige kino ja põnevusromaanid. Klass on tema ja Karu leidlikult ristinud Pat ja Patašoniks. Klassivanemana on Jass püsinud ametis mitu aastat. Õpetajate silmad peatuvad tõsise meeleheaga tema pruunidel lokkidel ja klassitööde või tunnistuste kätteandmisel muud ei kuulegi kui: „Tubli poiss! Väga hea! Samas vaimus edasi!“ ja muid sääraseid ülistavaid väljendusi Jassi aadressil. Vabadel tundidel istub Jass kas kinos järjekordset põnevusfilmi vaatamas või kodus, mustad sarvprillid pisut ninale libisenud, neelmas mingit verise kaanepildiga röövliromaani. Hoolega kogub ta annete kaupa ilmuivad rämpsjutte, köidab need hoolikalt kokku ja annab teistelegi suure mangumise peale lugeda. Pärast mõnd niisugust närvekõditavat filmi või romaani ihub Jass vahetundidel nuga, silmitseb aeg-ajalt tera vastu valget ja saadab „õudseid“ pilke üle sarvprillide lähemate kaaslaste suunas. Jutustanud kahest sõbrast, ei või mainimata jätta ka kolmandat, kes pealegi on kolmest sõbrast koosneva triumviraadi alussammas ja suurim tugi. Ta on kõhn ja pikk, kohevil blond juustega, ja ta kasvatab juba teist aastat uhkusega põskhabet. Ristimistunnistusel on ta eesnimena mainitud

Leo, kaasõpilaste suust aga muud ei kuulegi kui Toslem ja Toslem. Nagu targemad pead räägi- vad, olevat Toslem juba esimesel koolipäeval ühes topsiku veega säärase nime saanud. Toslem on suur kirjanduse- ja kunstisõber. Ta toimetab suure eduga klassiajakirja ja pani aluse ainsale kultuursemale üritusele klassis, asutades „Jäa- augus suplejate seltsi“. Liikmeid esialgu ei olnud, oli vaid auesimees, ja see oli Leo ise. Kõigi niisuguste tähtsate ürituste kõrval, milledes pea-osa mängib ristsõnade lahendamine, jääb Leo vähe aega õppimiseks. Kuid kevadisel kahtede- jagamisel avaldab ta õpetajaile suurt mõju oma õpetlase näo ja Jassilt laenatud prillidega. Kavat- setud number kaks muutub pika sabaga kolmeks ja õrnemahingelised isikud tunnistavad ta isegi puhta rahuldava vääriliseks. Need kolm kuju seisavad minu silmade ees, kui kirjutan neid vähenõudlikke ridu. Peale nende olen kohanud paljusid, nagu juba tähendasin: endassesüvenen- nud malemehi, punapõselisi sportlasi, muusikuid ja häid joonistajaid, kuid arvan, et jätkub neist kolmestki

Ivar Grünthal — Tartu. (15 a.)

BAGER

K—6

Kord sügisel läksin tädi juure külla. Seal nägin esimest korda bagerit, sest tädi maja juu- rest jookseb läbi jõgi ja seda parajasti süven- dati. Bager oli suur raudelukas. Ta rataste ase- mel olid linnid nagu linttraktoril. Linttraktorit nägin siis, kui künti naabri sood. Bageri ees- otsas oli kraana, selle otsas kopp, millega muda välja tõsteti. Natukese ajaga olid kaldad muda ja sodi täis ja sellest tekkisid väikesed voored. Vahel ronis ka bager ise jõest välja end kuiva- tama, sest vesi tungis mootorisse. Kui ta kal- dale hakkas tulema, oli ta päris upakil jõe kõrge kaldale pärast ja ma imestasin, et ta uper- palli ei kukkunud. Kui bager viimaks kaldale sai, oli kallas nii sisse vajunud, et see muda uuesti välja tuli tõsta. Kui aga juhtusid mõned suu- remad kivid ette, siis pandi suurem kopp ja ka kõige suurem kivi jões ei pidanud vastu, vaid tõsteti nagu mängides kaldale ja lasti seal maha ning kopp kadus uuesti vette teisi kive, puu- tükke ja muda päevavalgele tooma. Vahel juht- us ka kalu koppa ja need tõsteti ühes mudaga kaldale, kus poisid neid hoolega korjasid. Poi- sid olid tublisti mudased, sest vahel juhtus ka suuremaid kalu koppa, ja kui poisid hakkasid mudast kalu otsima, siputas haug poisile vastu nägu oma mudase sabaga, vahel nii kõvasti, et poiss mudasse pikali kukkus. Siis oli naeru laialt. Palju töi bager ka vähke kaldale, kus poi- sid neid veel suurema hoolega püüdsid kui kalu, sest vähkidest saadi raha. Ülesostja ostis pois- telt vähid ära ning viis linna.

Helmut Laas — Mustla-Nõmme (12 a.)

„NUPUVÕTTEID“

Kas loete põhjalikult oma ajakirja?

Siin näete 12 lõiget „Meie Nooruse“ 1939. a. II semestri numbreist. Kirjutage postkaardile: 1) Lõike nr., 2) Pildi või kirjutuse pealkiri, kust lõige võetud, 3) autor. — Vastavalt täidetud postkaart saatke 29. veebruariks toimetusele. Õigesti lahendanud saatjate vahel loosime väärtusliku kingituse. (Ulesandes kasutatud „Meie Nooruse“ numbrid on praegu odavmüügil.)

„Mis nüüd min...
eel, kui mul endar...
beas!“ ohkas vanaisa.
„Kuidas sa näed si...
vitsu korjata, kui sul po...
„Mul on ju kepp,“ sei...
„On siis kepil silmad?“
„Kuidas siis muidu. Kepil...
ja kõrvad.“

I
II
III
IV
V
VI
VII
VIII
IX
X
XI
XII

s mees setukaga, kaän...
bune läks, läks, komisti...
jalguvõrdi auku.
tuln paratasti õiselt val...
Pahur sellepärast, et...
illepärast, et kogu öö tõi...

veel mõned halud. Hoian neid kui...
ei raatsi raisata. Mehel pole...
me tea, millal lõõd saab... Aga...
sellest teile VI Aitäh, et Juk...
ided tal läbimärjad, nüüd p...
nud. Issa näggi kül maest idi alla tegema...
„Äsja tord taema pole tõstvad, ei ole?“ küsis...
pole väsi VII irrutavad; agga...
mõinud VIII tange tule ning...
ega mitte kuulda. Ühe silma...
ur pimmedus ille feige maa...
IX välguud lõivad tange...
Ja kas nende kaja ei kesta...
X huvitav heita pilku sellele...
muse tõttu kuulsaks saanud linnale...
elanikkond elab oma igapäevast...
rahulikult. Juba raudteesõit...
huvitav, sest tee...
XI
XII

anasti moodeti seda teed kahekümne...
aga. Aga kuule veel V. Praegu on meil...
aga usevarss, see on alles vembumees! Ise ilus...
Jukagu pilt, aga vigureid täis! Öhtul, kui karja-...
püdruk oma jalgrätid aia otsa kuivama laotab...
lähleb tema ja korjab need sealt hammastega...
ära. Raputab rätte nagu koer rotti ja traavib...
ise ikk...

IX Kõigepealt pandi priimus...
ja sööki ei ihaldanud nüü...
enam. Siis viidi isa palitu ees...
ja hakkati korraldama põra...
kusjuures iga riidetükki hool...
seti, kas seal tulemarke juu...
Mõnel vanemal üldetükil l...

XII Raamat on salu, kuhu koguneb inimvaimu töö...
vili. Selles salves peitub kultuuriseeme. Kultuuri...
areng on ju mõeldav ainult selle tõttu, et inimesel...
on võimalus kasutada teiste loomingut ja töövilja.

Spiraal-mõistatus.

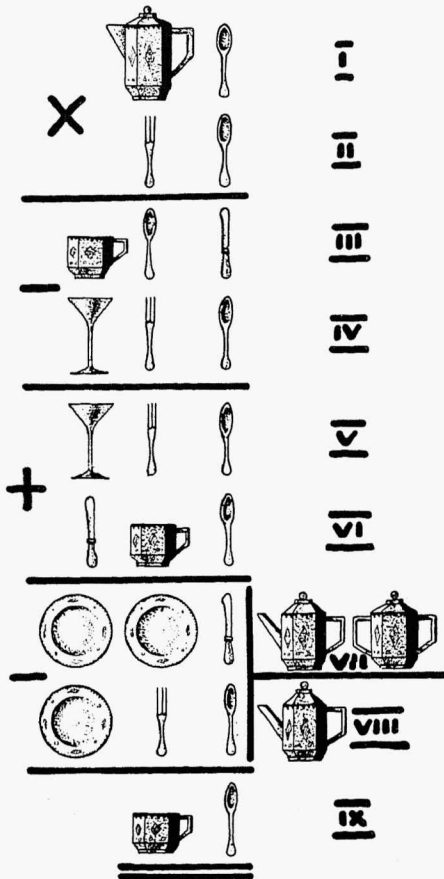
1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11
27	28	29	30	31	32		33	34	35	36								37		
26		48		49		50		51						52	53				54	58
	47	46		45		44				43	42	41		40					39	12
	25	24	23	22		21	20	19		18		17			16	15		14		13

Spiraal: 1—3 Anglo-Ameerika kirjanik. 2—5 Heliteos. 4—6 Vana-Rooma elamu. 5—8 Kolme mehe valitsus. 7—9 Raekoda. 8—11 Vana-aja linn Latiumis. 10—13 Prantsuse keemik. 12—16 Söögi- ja joogimaja. 14—16 Linn Alžeerias. 15—18 Täht- kaju põhjataevas. 17—20 Suur mälestusraha. 19—22 Inglise näitekirjanik. 21—24 Silbikandja. 23—26 Väle loom. 25—28 Viskama. 27—36 Kosk Soomes. 29—32

Verdi ooper. 31—34 Indiaani suguharu nimetus. 33—36 Org Jerusalema lähedal. 35—39 Mäekuru Püreneedes. 37—39 Äsja. 38—41 Ämblikutaolised loomakesed. 40—43 Linn Kirde-Prantsusmaal. 42—45 Ajalooline maakond Hispaanias. 44—47 Linn Hiinas. 46—49 Kogukond Ida-Preisimaal. 48—51 Eesti maali- kunstnik. 50—53 Vene keisrinna. 52—54 Belgia pärit- oluga revolver.

Matemaatika lõunalauas

Ema oli söögitegemisega hilinend. Et ootajail — Peetril ja Mallel — aeg igavaks ei läheks ja et nad kärsituks ei muutuks, tõstis ema sööginõud laual nii, nagu näete juuresoleval joonisel.

Ema ütles: „Siin näete sööginõusid — kahvel, nuga, lusikas, piimakann, taldrik jne Igaüks neist tähendab mingisugust numbrit. Ühtlasi näete, et neist numbriest moodustatud arvudega on sooritatud rida tehteid: korrutamine, lahutamine, liitmine ja jagamine.

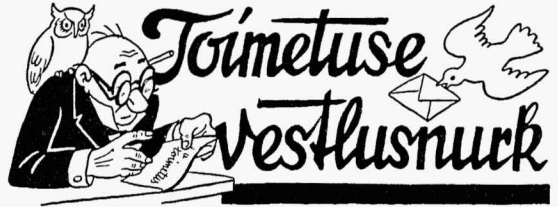
Vaadake sööginõude asetust, arvutage ja katsetage mõistatada, missugust numbrit asendab iga üksik sööginõu. Pidage meeles, et III reas „lu-

sikas“ ei laena „tassist“. Usun, et enne, kui te lahendate ülesande, on mul lõuna ammu valmis!“

Nende sõnadega lahkus ema kööki. Peeter ja Mall asusid kiiresti ülesande lahendamisele: neil oli ju vähe aega.

Teile aga, meienoorused, anname lahendamiseks aega kuni 29. veebruarini. Selleks ajaks saatke lahendid toimetusele, kirjutades postkaardile toidunõude asemel vastavad numbrid. Lahendajate vahel loosime kauni kingituse.

Märkus: Parem pooledle rooma numbrid joonisel märgivad ainult ridu, mida on tarvis hiljem toimetusele lahenduse andmisel.

H. R. — Taevaskoda. Usume meeleldi, et saadetud jutustus on „tõesti sündinud lugu“, aga selle avaldamine pole praegu sünnis, nagu vahest isegi lähemal järelemõtlemisel leiata. Niipalju sisu kohta. Mis aga puutub käsitluslaadisse, siis selles on liigset taltsutamatumust, rabelemist ja „superlatiive“, mis ei tule kasuks kunstilisele terviklusele.

A. P. „Oösel“ ja „Viin“ — ei. Kirjavigu! Riim? Aadress?

H. M. — Lepasaare. Aitäh! Loodame, et „tehniliste vigurite“ osas aeg-ajalt saame soovitud alasis käsitleda. Nr. 2—1938 puudub ikka — keegi pole raatsinud seda tagasi müüa.

S. S. — Tallinn. Oleme rõõmsad ühes sinuga, et „Meie Noorus“ meeldib rohkem kui saksa noorteajakirjad. Eks ta ole ju ka meie oma, eesti, ajakiri. Sinu vanuse kohta on „Meie Noorus“ vist siiski raskevõitu?

E. M. — Aa. Kahjuks pole meil alati võimalik ette ära määrata, millal mingi jutt ilmub. „Torm“ peab jääma sügiseks — peate siis ka kinkimise edasi lükkama. Saadetud reisirakid vajab tublit kohendamist — paneme tagavaraks. Võistlustingimused on ilmunud mitmel pool; küllap kirjastus soovi korral ka ise teid informeerib. Tellitud nr. nr. saatsime.

U. K. — Merivälja. Saadetud ülesanded paneme tagavaraks.

Kõigile. Kevadeni on „Meie ise kirjutame“ nurk peamiselt võistlustööde valduses ja muid noorte töid saame avaldada sellep. üsna napilt. Uued sobivad saadetised paneme tagavaraks.

Noorteajakiri „MEIE NOORUS“ ilmub 18 numbrit aastas (koolitöö ajal kaks korda kuus).

„Meie Noorus“ maksab tellides aastas 3 krooni, poolaastas 1 kr. 50 s. Üksiknumber 20 senti. Tellimisi võtavad vastu talitus, postiasutused, usaldusmehed koolides ja organisatsioonides ja paremad raamatukauplused.

„Meie Nooruse“ kaasandena ilmub tarviduse järgi „NOORTEJUHTIDE TEATAJA“, mille tellimishind on 50 senti aastas.

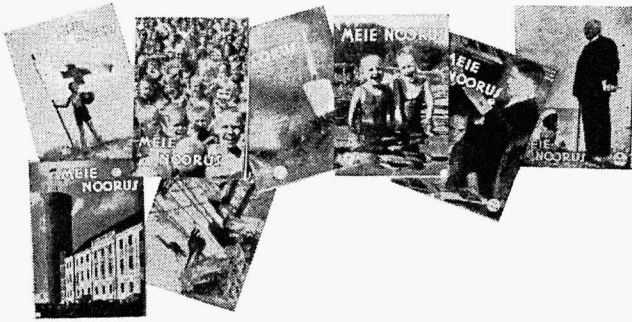
Mittetarvitatavaid käsikirju toimetusele ei säilita. Need tagastatakse autoreile ainult vajalike arvude postmarkide lisandamisel.

Toimetuse ja talituse aadress: „Meie Noorus“, Niguliste 12, Tallinn. Tel. 432-73. Posti jooksev arve nr. 88.

Väljaandja: Eesti Punane Rist.

Vastutav toimetaja: Paul Rummo.

Ilmus 21. veebruaril 1940. a.

Odav- müük

5. veebruarist kuni 15. märtsini sel aastal on võimalik tellida „Meie Nooruse“ talitusest (Niguliste 12, Tallinn)

Meie Nooruse 1939. aastakäigu II pool
(sügis-semester)

hinnaga Kr. 1.—

9 tüsedat, pildirikast numbrit. 350 lehekülge
(kaanehind Kr. 1.80)

Tellimised palume saata talitusele postmarkides või maksta E. Punase Risti posti jooksvale arvele nr. 88. Tellija nimele ja aadressile lisandada märgusõna „odav-müük“

Noorsoo-organisatsioonides tegelejaile osutub väärtuslikuks abimeheks
Noorte Kotkaste juhtide ajakiri

„Kotkas“

Tellimishind aastas Kr. 2.—, pooles aastas Kr. 1.20

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused üle riigi. Talituses on saadaval piiratud arvul ka eelmisi aastakäike

Toimetus-talitus: Tartus, Võidu 10—24

Telef. 37-44. Posti jooksev arve nr. 2133

Järgmine „Meie Noorus“ külastab teid märtsi keskpaigu tüseda pühadenumbri-
 uudisena hakkab selles numbris ilmuma põnev pildiseeria reipast Antsust ja nupu-
 kast papagoist Loorast